

תמצית הדף

סיכומים קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 133 | עבודה זרה מ"ו. – מ"ה | תמוז ה'תשפ"ה

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח אושר בכבוד

בפרשת מטע' כ"ט מן משה בני יוסף דבורים". ודעות לעיל מינה בפר' פנחס כ"ן בנות צלפחד דבורות, ואיתא בספרי שם (קלד) דאמר הקב"ה יפה תבענו בנות צלפחד, שכן כתובה פרשה לפני מורם. ובפר' בעלת הבית גבי פסח שני 'למה נעיר' ובספרי שם (סח) 'ראויה היתה פרשת טמאים שתאמר ע"י משה אלא שזכו אלו שתיאמר על ידיהם כש' שמוגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב".

פשיטא שזכותם דהך טמאים שתיאמר פר' זו על ידיהם אינה זכות מלכות מטה אבותם, אלא זכותם היתה בזה שרצו וחפצו להקריב קרבן ה' בנעודם, דזקא מתוך כך זכו שתיאמר על ידיהם בקיעת מועד חדש להקריב הפסח. ודורותא בנות צלפחד זכו שתיאמר פרשת ירושת נחלות על ידיהן מתוך רצונן וחפצן לנחול את הארץ.

אבל גבי בני יוסף נעידו בדרך תלמוד, דהנה בקשתם היתה שלא תסוב תחלתן מלכות מטה אבותם, ואמנם זכו שזאמהו פרשה זו על ידם דלמשפחת מטה אביהם התיינה לנשים ולא תסוב תחלתן מלכות מטה אבותם, אבל חללה זו נהנה גם לאותו הדור, ונהנה גם לתלמידיהם בקשתם פר' מנעט.

וביותר דתנן בעניינינו: "לא היו ימים טובים לישראל כלמשה עשר באב", ובגמ' שם "א"ר ר' יוחנן ב"ר חנינא אמר שזאמהו שדורו ששנים לבא, וז"ל מאי דרשן זה הדין אשר צוה ה' לגבות צלפחד דב' זה לא יראה וזה לא יראה דבריו זה", ע"כ. הא קמין דבקשת בני יוסף כיחלת את עמ' ב"רש"י על כך שלא תמלאה בקשתן במלואה, וחלה הודה הכתוב לעשתם – כ"ט מן משה בני יוסף דבורים בדיק באותו הלשון שדורו לטענת בנות צלפחד – ז"ל בנות צלפחד דבורות, אלא לא משמע כלל שגרעו בני ששטן מן בנות צלפחד, אלא מלכות מטה אבותם שזאמהו ששטן בני יוסף אינם שותפים מלאים בשמחתן י"ט דט"ו באב.

חזין ביה יסוד נפלא בגדר ארדות ישראל, שאין ביניהם בדרך מוחזקת חיותיות הפרטים המוחזקת את הכלל, אלא דזקא בדרך והתעצמות כל פרט כפי אופי חיותיות הייחודית הם אשר יביאו לאחדות אמיתית. בשליוס' תענית אמר ר' א' עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב בגיהנם כ"ע א' וא' מראה בארבעה ב' ה' קיונו של' היינו שיש' א' וראה בגוון ייחודי משולו והחידוש הוא דשם כולם מראים לכלול, כל שכל השותפים במחול זוכים להתענות בראייתם את השלמות המוקבלת ממחול לכל העושים.

אמנם שלמות זו מוקבלת דזקא מתוך שכל' התמסר לכות בראה זכה בגוון ייחודי שלו, אבל תכלית הייחודיות היא האחדות, שכן כל ייחודיות הפרט נובע מחיותו משותפת באדם הראשון שבארץ, אותו המקור מן נובעת אחדות הפרטים – מזה חיותם כלולים באותו אדם הראשון (פסח יצחק).

גם בזמן העבודה כל הוא בוועיד אנפן – שבגין אופי המיוחד של הפרט גוון דזקא מקבלת ההתרחבות אל הכלל, וכדוע תשורה נקצת בחבורה, מנצח א"כ שאין סתירה כלל בין חזקת האחדות ל'משפחת מטה אביהם התיינה לנשים לבין הוראתה כלפי שאר הדורות התיינה השתטטות של' זכ' אדרבה זו מביאה לז' ושפיר גוון ייחודי חיותם של' דט"ו באב ככל ששטן מקי.

ע"כ לפיכך מהך פרשיות דהרצון והחפץ הנענוק למעלות חיותיות הוא אשר מחזק את בעליהן שעל ידם יתחדשו אותן המעלות מה נחל את השלמות הכניס כלל בהתאבל על יושיעם זכר וזאת בשמחתם, ואם לחורבן דין שגאת חיים הבאתם, הרי שהשקידו דרך הנחמה להתאחדות האמיתית האמורה – תזנו לראות בבנייה.

רבא רוצה ללמוד מאתנן שאף שהוא מותר בתלוש להדיט מ"מ אסור בגבחה למחובר אפילו למכשירי קרבן, דכתיב "לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ד" ומשמע שזה נאסר אפילו לבנין הבית, וכתיב אתנן סתומא, לא שגא תלוש לא שגא מחובר, נעבד שאסור בתלוש להדיט כ"ש שאסור במחובר לגבחה.

רב הונא בריה דרבי יהושע שואל שנלמד מנעבד שאף שהוא אסור בתלוש להדיט מותר לגבחה במחובר, שהרי אין פסוק להדיא לאסור מחובר לגבחה, ורק מדכתיב בסתמא אתה בא לאסור, ונימא איפכא דהא קרא סתמא שרי נעבד במחובר, ונדרשו מ"א לאלוהים על ההרים" ולא ההרים אלוהיהם להתיר אף לגבחה, ונלמד נלמד להתיי אתנן במחובר, ומ"בית ד' אלוקין" (לא) מזה שביט שהוא מחובר נאסר ונדרשו לא תביא אתנן של בית שאם נתן לו בית באתננה אסור להקדישו לצורך בנין הבית, אלא לשטית ר"א לומדים שאתנן כשר לפרה אדומה שאינה נכנסת ביהמה"ק אלא נשחטת בהר היתים דכתיב "והוציא אותה אל מחוץ למחנה", ולרבנן לומדים שאתנן פסול לריקועים (ט-טי) זה ששעושים ציפור לטולל ההיכל ובית קדשי הקדשים, דכין שזה לנוי זה נאסר.

רבא דוחה שלומדים ק"ו לחומרא ולא לקולא. פסח שואל מדין דזקא על טמא של שביעי שלו בערב הגמ' שבת, שרבי אליעזר לומד לחיובי לזכות ולהקריב קרבן פסח, דאם שחיטה דאורייתא דוחה שבת כ"ש שהזאה שהיא דרבנן דוחה שבת ויה עליו ויתחייב בפסח, ור"ע פסורו מפסח, ואמר לרבי אליעזר שזה האם שהיא שבות איה דוחה שבת, כל"ש שחיטה שהיא דאורייתא, ומבואר שר"ע דורש קולא.

הגמרא מותרת דשאני התם שדאי לא ב"ר ע"א לומר ששחיטה לא דוחה שבת, דהא כתיב "במועד" אפילו בשבת, אבל בא ר"ע להוכיח לרבי אליעזר מה ששכח שהוא עצמו אסור האה בשבת, וחשב ר"ע שאם יראה ששפשוש ל"ע שהוא לא דוחה שבת, הוא זיכר כח, אמנם ב"ר אליעזר לא נזכר, וענה לו עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה "בין הערים במועד" ואפילו בשבת, וענה לו ר"ע בהא לי מועד להאזן ולהבאין מחוץ לתחום כמו שמועד לשחיטה, ולא אמר לו מקובלין מן שחיטה אינה דוחה שבת, דאורי דר' דכסיפא ליה מילתא, וכנס ר"א על ר"ע ואמר לו עקיבא שחיטה השתתני בשחיטה מיתתך, וענה לו ר"ע שממנו הוא שמוע דין זה.

המשתחוה לקמת חיטים – רמי בר חמא מסתפק
המשתחוה להיטות לחיטים מקחן מרו למנות, ורמי בר חמא מסתפק דחיטים תלושים שנעבדו נאסרו אף להדיט אפילו למ"ד בדענין תפיסת דין אדם בתלוש, דהא איכא תפיסה סובא בקצירה עימיה ויהוה, וכ"ש דאסור לגבחה, ושענין לא מותר דבר שנעשה עבודת כוכבים, דכתיב "והיית חרם כמחור" – שאתה מחור מונני הרוך כמחור, ואפילו שאר איסורי הנאה נאסר כל הנעשה מהם, דהא הנאה היא.

מ"ו: נכרים העובדים את ההרים והגבעות, אף שההרים והגבעות לא נאסרו, מ"מ **עובדיהם נהרגים בסיף** דבני נח נצטוו על עבודת כוכבים, וכל מיתה האמורה בן נח היא סיף.

אבני הר שנדלדלו – נעקרו מאלוהי, ועכ"פ השתחוה להם, נחלקו בני רב חייא (י-יהודה וחזקיה) ורבי יוחנן און הם מותרות ואסורות, למ"ד מותרות לומדים דין זה מצד השווה מבהמה בעלת מום (שאינה נאסרת בהשתחויה, דמדאסר רחמנא נעבד לגבחה דכתיב "מן הבקר" ולא כל הבקר, מכלל דלהדיט שרי, דאי אסור להדיט א"צ קרא לגבחה, דכתיב "ממשק ישראל" – מן המותר (ישראל) ומהר, שאם תפרוך מה להר שכן מחובר, בהמה בעלת מום תוכיח, ואם תפרוך מה לבהמה שכן בעלי חיים הלכך חשיבא לא מיתסר, הר יוכיח, הצד השווה שבהם שכן אין בהם תפיסת דין אדם ומותרים, ובהכרח שטעם ההתר הוא שאין בהם תפיסת דין אדם, שהרי הטעמים האחרים לא שייכים בשניהם, וזמנה לומדים שגם אבנים שנדלדלו מותרים, (ומבהמה רגילה א"א ללמוד, שהרי לא נשתנתה מבריותה), או שלומדים מבהמה תמה ואילו יבש שנשתנה מבריותה וא"א אינו נאסר לרבנן דפליגי על רבי יוסי ברי יהודה, הצד השווה שבהם שאין בהם תפיסת דין אדם לשם עבודת כוכבים, דתפיסה דנשתיא ומעיקרא אינה משתבת תפיסה לרבנן, כיון שנעט גרעין, ולדבי יוסי ברי יהודה חדשיה ליה תפיסה ואסר ליה, משתכח לה באילן שעלה מאלוהי, דאפילו לרבי יוסי לא מיתסר כל זמן שלא עשה עשה מבהמה, ולמ"ד דשאני הר שנדלדלו אסורות, ילפינן מ"שקן שתקצנו ותעב תתעבנו" לא ללמוד להתיי.

כמה ספיקות בדני ע"ז

זקף ביצה להשתחוות לה – חזקיה מסתפק
הדין בזקף ביצה כדי להשתחוות לה, ואין הכרח לומר דאיידי בנשתחוה לה והספק הוא אם חזקיה היא מעשה או לא, ד"ל שסוספיק השתחויה בלי זקיפה, והספק הוא היכא שזקף כדי להשתחוות ולא השתחוה, ועכ"פ השתחוה לה, והספק הוא שהרי בזקף בלינה כדי להשתחוות לה ובא עכ"פ והשתחוה לה אסורה ולא אמרינן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כיון שגילה דעתו ונדחה ליה עיבודת כוכבים, והנכרי עשה שליחותו, וא"כ ה"ה בבביצה, (ואף שלבינה נאסרת לכו"ע, שהרי היא נעשית ביד אדם, ולומדים משם שגילוי דעת מועיל), או דשאני התם דמינכרא זקיפתה מפני שחורבהו ותר מועיבה וכשריא זקפה נראית גבוהה ואיכא גילוי דעת. תנין, והיכא שלא השתחוה לה יש מחלוקת (ברי שמואל דאורי עקיבא קמין י"א) אם עבודת כוכבים של ישראל נאסרת בלי עבודה כלל או לא.

מ"ו: אבנים למזבח מה שהשתחו לו – רמי בר חמא מסתפק, אם אבני הר שהשתחו לו פסולים למזבח, דלגבחה יש נעבד במחובר או לא, ואף את"ל שלגבוח יש נעבד במחובר, יש לזון האם האבנים נאסרו למזבח אף שאינם הקרבן עצמן, והא תלוי אם מכשירי קרבן כקרבן או לא.

תורה אושר בכבוד
 לקבלת שטר זכרון לזכר דברים המיוחד לך חשך ריבית
 info@osher-b.org
 073-3678617 | office@osher-b.org

פינת הריבית | נערך ע"י מנח"א אושר כבבוד

חיו הלאה לישראל! ריבית היא בטיט בעולם דאמור, אשתי, חוב טוב לטוסר לחביונו ריבית בלא לותר על בעול – מנמוני בך, אבל עתה. אהבת חנם.

יודו נערך להפקיד בהשקעו 90,000 ₪, שיהיו אצילי במונח. לצורך כך, הוציא תעודת חתומים שהסכימו לשקוטם אצל כל אחד מהם 15,000 ₪, לכל אחד מהם יעלה להשקיע. כל א מהם סימך את כרטיס הסקטומטו שלו ופרסיו כדבי שיעקיר בהאצנותם את קרן ההוסקוס. היה נאסר עיזר לפרסיו ההוסקיו כדבי לצעזע את ההפקידות, מפני אותו שם ידיו געוריה ואלו פרסיו יעלום ידיוהו כיוות שאם שני אדם ספסו גדול לשבועים, שכן בתקופה זו סימיו שיפון ובה השמתי כיסוי להלאות כוונות מנמנ"ח בשלשולים חזים לצורך תשלום לספקים, אולם לא קעק מהסכסס השיוורור כך בעוד שבועים עוד הם תועבנים בר כעת את כרטיס.

לעומת זאת, ראה הוא מלא – בדיוק כעת היה בתנתיני להפקיד 90,000 ₪, ואיתם דחוסים לו, אשטנה שלשולים בלבן, אבל את אבקש שתמנא דרז שפרעון חובך יגיע עת להשכניו בבנק.

בדיוק בעד שם סביר בר אריון נאסר את הקשקה והעיד מר אסור כך לפקוד זאת. דיוקן השתחלחה איה במונחיו הרי שמועקק הרי איה צריך לשקט את במונחיו כך ששתאצמוטו לפסות דרך הקבן היותו מוזהר שיהיה מנעב להחביו, ויהי איה אלא נטר, נטר, ששתה קוצצין כך מיראש לתוך דורו ורי"א אם חיותו הוזהר לנעב ונכוח ונכוח, ועכ"ל לא ריע בריות מנעב, לעומתו כיון העולה כיון שאני מנעב מנעב שום דבר מן המוסק, אלא מנעב תנאי באופן הפרעון לא חשיב ריבית כלל. נהיו את אן דברי מן צד.

איהת בביריותי ב"מ ענ". והנלוץ פירות מנוקם והעיד מר אסור ורי"א תנע לו (ואולם כן, רש"י) ואני אעלה לו פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והנה הנלוץ צניץ (על נע"ש) שם, הריא גם דרבי"ט על אתר, הביא ד' רש"י הלל, ובהלכה כ' דלע"י ב"מ מנעב כל פירות שיש לי באותו מקום, אם לא פירות באותו מקום מותר הוא לאסור, פרש"י. "יש לי שם מותר, דמשתא אקומוניו ברשותיה ואני" לא מנעב סאה כסא לאו רבית קוצצנה איה אלא אבק רבית דבכני ויש לו לא גזר. רש"י לא באותו מקום אסור, דברשיה התמותה נתן לו במקום חוקיק". נפק חסד להלכה (קע"ז).

והא דאיתא במתורה ש"לח"ק כל אלו האסורים למזבח כגון מוקצה וענבד ולדותיהם מותרים, ור"א אסור, וקס"ד דימירי בבמהה מעוברת שרבעה או שהשתחוו לה, ותקלוהו אם יש שנינו בענבד, והולך נחשב שנינו, דמעיקרא עובר והשתא בהמה, אם ממש ראייה, דהא אינמור תלה והמחלוקת האם כשנרבעו ואלח"כ תנעברו, ותקלוהו אם זה וזה גורם מותר או אסור, אבל כשנרבעו אחר שעיברו אסורים לכ"ע, דהא וולדה נרבעו, ואע"ג דנשתנה, שנינו בענבד לא מצינו מאיסורו, וחז"טים שנעבדו דמי לעיברו ולנרבעו נרבעו. ולפי הגמרא דזוהר דיל"ל שהעובר נחשב בהמה וגם שנינו האירה אלא שדלת הרעום סגורה בהמה לא חשיב שנינו, אבל חז"טים שנעשו קמה הוי שנינו.

מנ"ח: המשתחווה לדקל – ריש לקיש מסתפק את"ל

שיש נעבד במחובר אצל גבוה האם דקל שהשתחוו לו נאסר לולבו לנטילת לולב או לא, ללישנא קמא אם נטעו את הדקל לשם עבודה זרה פשיטא שאסור, והספק הוא באילן שננטע ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן שמותרים את האילן להדיוט, האם מותר גם לגבוה, או שגלגלה אסור משום דמאיס, אבל לרבי יוסי בר יהודה שאסור להדיוט ודאי פסול ללולב.

אשירה שביטולה – ללישנא בתרא ריש לקיש הסתפק אם לולב מאשירה שביטולה פסול לנטילת לולב, דיש דחיוו אצל מצוות הדואיל וזהה בערו אשירה ידעה עולמית, או לא, תיקו. והא דתנן שם כיסא דזו היה או עוף ותגלה פטור מלמלט, אבל אם כיסור הרוח וחזר ותגלה חייב לכסות, אע"פ שבעודו מכוסה אינו חייב לכסות, ולא אמרינן שיש דחיוו אצל מצוות, י"ל שלחומרא או דחיוו אצל מצוות אבל לקולא להתיי אשירה יש דחיוו אצל מצוות. ושיטת רב פפא שאין דחיוו אצל מצוות.

רב פפא מסתפק אם בהמה שהשתחוו לה צמרה כשר להכלה, (והיינו תכלת לכהנים בגדי צמרה

לצורך עבודה. וכספיקו דרמי בר חמא לעיל אם מכשירי קרבן קרבן דמו או לא, ואת"ל דקרבן דמו היכא ששתנה שבעטבותו האם שנינו בענבד מתירו לגבוה, או תכלת לציצית וכספיקו דרשי לקיש לעיל האם הוא מאוס לגבוה), והאם קרינה כשרים להצטנע לשם כל קרבן, והאם שוקיה כשרים לחללים, והאם מעיה כשרים לפארות (נימים של כיוור), והיינו למ"ד (סוכה ג:) עיקר שירה בפה, והספק הוא האם מותר כיון שזה בסוכו קלא בעלמא, או שאפילו הכי אסור דמאיס, ואפילו קלא שידבק הליכל מותר, הכא כיון שזה לצורך קרבן מאוס טפי, אבל למ"ד עיקר שירה בכלי ודאי אסור.

המשתחווה למים – אם השתחווה לספל ודאי המים נאסרים, דלמיה הוא השתחווה ולא לבבואה, ואם השתחווה למי מעין שאינו נאסר להדיוט כיון שהוא מחובר, יש להסתפק אם הוא השתחווה למים האשונים ולא נאסרו המים הבאים לנסיכים, או שמונעת להשתחוות לזרם המים וכל המים שבמעין נאסרו. והיינו במים הנובעים מחצירו, אבל מים של רבים אינם נאסרים.

מנ"ח: מי שהיה כותלו סמוך לעבודה זרה והבית

עצמו נעבד ונפל, אסור לבנותו מפני שהוא בונה כותל לע"י, אלא כונס ד' אמות לתוך שלו ובונה, ובמקום שיתפנה יעשה בית הכסא לתינוקות, או שימלאו בקוצים וברקנים, כדי שירויח לעבודה זרה, (ולא יעשה שם בית הכסא גדולא ואפי' ללילה, כיון

שבת הכסא בעי צניעותא, וצונע ולא נפנה בלילה אלא במקום שהוא נפנה ביום). ואם חצי הכותל בילה בתוך שלו, נדון מחצה על מחצה והיינו שצריך שהמקום שלו יהיה מרוחק ד' אמות מהכותל, והאבנים והעצים והעפר (אפילו החצי של ישראל, דאין ביריה) מטמאים כמו שרץ שנא' "שקץ תשקצנו", ושרץ אינו מטמא במשא, ולר"ע מטמאים במשא כנדה שנא' "תזרם כמו דוח", ובנדה תתיב יוכל תגוע בכלי אשר תשב עליו" ובמבואר שהכלי שנשא אותה נטמא אע"פ שלא נגעו בו.

ביטול בתים אבנים ואילנות של ע"ז

ביטול עבודה זרה גמורה צריך להעשות דווקא ע"י עכו"ם, ואמנם בדל שלא כלו היה חפצא של ע"ז, שייך להתיים בתנאה גם בלי ביטול גמור, והלכן יבוארו ג' צורות של ביטול, בבתיים וכן באבנים וכן באילנות של עבודה זרה.

דיני בתים של ע"ז – בית שבנאו מתחילה לשם ע"ז

והיו עובדים את הבית עצמו אסור עד שיתורן מנמו העכו"ם קצת ויבטלו, ואם נבאו איהא אסור עולמית. (והנה שיטת רב תשלוש ולבסוף שירא לא תכלוש, והנה שיטת השתחווה לבית בנוי הבית נאסר, ולדבריו מנמי" איירי שעדיין לא השתחווה לבית). ואם רק סיידו וכיידו לע"ז ולא נעבד הבית מעולם (דאם נעבד ע"י עכו"ם בעי ביטול, ואם נעבד ע"י ישראל אין לו ביטול עולמית), מספיק שיטול את מה שעשה לשם ע"ז ואפי' טלו ישראל מותר, דמתחילה לא נאסר אלא מה שהוסף בשביל הע"ז, וביתו שהכניסו לתוכו ע"ז ולא תנחין לעבוד את האלה והקחו לתשמיש עבודתו כוכבים אלא תנחין שם לפי שעה, והוציאוהו הרי הוא מותר.

דיני אבנים של ע"ז – אבן שחצובה מההר לשם מושב לעבודה זרה ועובדים גם את המושב, אסורה אע"פ שלא הושיבו עליה ע"ז, ואם העכו"ם חצב את האבן צריך שהוא יבטלה ע"י ציור מנמנה מנמו ויפגום אותה, ואם ישראל חצבה לשם כך אסורה עולמית. ואם היתה חצובה ועומדת ורק סיידה וכיידה מספיק שיטול מה שעשה לשם הע"ז וזהה לרוח, לפי שרק החידוש נעשה בעבודת כוכבים, ואף אם סייד וכייד בגופה של אבן מספיק ליטול מה שעשה, ומנ"ח לענין אם לא נטל מה שעשה אסור אפי' לא סייד וכייד בגופה של אבן. ואם העמיד עליה ע"ז לפי שעה ולא הקצה את האבן לכך וסילקה, האבן מותרת ואפי' ביטול.

מנ"ח: דיני אילנות של ע"ז – אילן שננטעו לשם ע"ז

אסור עד שיבטלו עכו"ם, ואם רק גידעו ופיסלו עכו"ם או ישראל לע"ז – לעבודתו את מה שידלג בו מנמנה, מספיק שיטול את מה שגדל בו אח"כ וישרפנו כדין אשירה, אבל העיקר מותר בהנאה, והו מועיל א"כ איהו, והרכיב בגופו של אילן שבאופן זה הגידולו הם מכח מעשהו, אבל לענין האיסור אסור אף בגידעו ופיסלו. ואם העמיד ע"ז תחת האילן וסילקה, האילן מותר.

והנה לרבי יוסי ברבי יהודה אילן שננטע ולבסוף עבדו אסור, ורבנן מתירים. לשמואל י"ל שנחלקו אסור לכו"ע, והמחלוקת היא אם העיקר נאסר דכתיב "ואשיריהם תשרפון באש", או לא נאסר דכתיב "ואשיריהם תגדעו" והיינו אילן שננטע ולבסוף עבדו שמספיק לגדוע את הגידולו, וילדבריו מנמי" שאוסרת רק את הגידולים אינו כרבי יוסי ברבי יהודה ושאיני היכא שגידעו ופיסלו דגלי דעתיה שניאח ליה רק בתוספת ולא עיקר, או דמנמי" כרבנן וקמ"ל שאף שעשה מעשה בגוף האילן לא נאסרו אלא הגידולים.

דיני אשירה

איזיה אילן הווא **אשירה**- לת"ק כל אילן שיש תחתיו עץ' אסור, ולר"ש דווקא כשעובדים את האילן עצמו אבל אם עובדים עבודת כוכבים שתחתיו האילן מותר, ומועשה ועבדו אילן ובדקו בגל שתחתיו והיתה שם צורה והתיר ר"ש את האילן.

מתי הוי אשירה בסתמא- לרב כל אילן שכומרים יושבים תחתיו ולא טועמים מפירותיו הוי אשירה, דודאי פליח לה. ולשמואל אפי' שזאמרו שהתמרים יהיו לעץ' הוי אשירה. וכן הלכה.

מ"ח: דיני האשירה- אסור לשבת בצל האשירה כיון שהוא נתנה מהעבודת כוכבים, ואם יש טהור והיינו כשאין שום תחת הענפים ממש, אלא תחת הצל שמתאר כמחצית לנקום הענפים, ואפי' לשבת בצל צילה (כשהצל מתארן יותר מגובה האילן, ששם הצל דק וקלש), אסור. ואין לעבור תחתיה שהאשירה מאהילה עליו, ואם עבר טאמא מדרבנן, דא"א שאין שם תקרובת לעץ' ונמצא האילן מאהיל על התקרבות ועליו, (והיינו כריב"ב שלומד מ"יוצמדו לבקע פערז ויבאלו זבחי מתים" שתקרובת עץ' מטמאה באהל כמות, ואסתמכת בעלמא הוא), אמנם אם ענפי האשירה נוטים לרה"ר ועבר תחתיה טהור, דבכחא גונא לא גזר רבנן, ואם אין דרך אחרת מותר לעבור שם, ואדם חשוב אף היכא דליכא דרכא אחרינא יעבור שם במרוצה.

זריעת ירקות תחת האשירה, וזין זה וזה גורם-

לת"ק מותר לזרוע תחת האשירה ירקות בימות הגשמים מפני שהאילן קשה להם שמסיתו את השמש, חוץ מחסה שהצל תמיד מועיל לו, ובימות החמה אסור בכל הידיות מפני שהצל מועיל להם. ולרבי יוסי אסור גם בימות הגשמים מפני שהנביה -העלים נושרים ונעשים זבל.

הגמ' דנה בדעת רבי יוסי שכאן משמע שרבי יוסי אוסר בזה וזה גורם שהרי העלים והקרקע גורמים לירקות שיגדלו, והרי רבי יוסי מביא לשחוק עץ' ולזרות לרוח אף שהעץ' נעשית זבל. וכן קשה בדעת רבנן שמתיירס כאן ואוסרים שם.

הגמ' מתרצת בדעת רבי יוסי ששם מותר כיון שהעץ' הולכת לאיבוד (ומותרת לאבדה וכבר בטלה, ולא גזר מעבודת כוכבים שנשתברה מאיילה, הלכך ליכא זה וזה גורם שהרי אין כאן אסור כ"כ, דאפילו רבנן לא אסרי אלא שטמא יבניה אותה כמבואר לעיל מ"א), משא"כ הכא שדרכה בכך, ואין עבודת כוכבים בטילה דרך גדילתה. ואמנם כיון שבדעת חכמים יש סתירה צריך להפוך את השיטות, ואן לומר דס"ל לרבנן שזה וזה גורם אסור וטעמא דרבנן להתיר לזרוע תחתיה הוא משום שמה שמשבשיה הנביה פוגם בזה האילן וממילא האיסור לא נחשב גורם כלל, (כדאמרינן שאסור להפשט עור של פסולי מוקדשין דרך הרגלים, משום בזיון קדשים, אע"פ שער' ע"ה העור נמכר יותר ביוקר, משום שמה שמשבשיה העור פוגם בבשר ונמצא שההקדש לא משתכר ע"ה).

הגמ' שואלת שהרי רבי יוסי אף שאסור ליטוע אגוז של ערלה מפני שהוא רבי (ויחור מותר), מ"מ אם עבר ונטע או שהבריך והרכיב יחור של ערלה באילן זקן מותרים הפירות אע"פ שלא מלאו להם שני ערלה, ומבואר שכיון שזה נגרם מהאגוז ומהקרקע מותר. (ל"א מיירי שנטע את האגוז של ערלה וכגדל הבריכו והרכיבו באילן של

חיות, וקשה בזה דבאלה הבריכו והרכיבו שי כאן זה וזה גורם, אגוז של איסור וקרקע של התר.

מ"ט: ומסקנת הגמ' ש"ל שרבי יוסי בא לומר לחכמים ששייך לחלק בזה בין עץ' לשאר איסורים ולהחמיר בעץ', ואמנם לרבי יוסי עצמו זה וזה גורם מותר אף בעץ', וכדתינאי ששדה שזיבלו בזבל של עץ', או פרה שפיטמוה בכרשנים של תקרובת עץ' או שעבדם, שיש בזה מחלוקת אם השדה תזירע והפרה תישטח, או שהשדה תיבזר והפרה תירזה, ומבואר שרבי יוסי עצמו מותר גם בעץ'.

ואין לומר שהמחלוקת שם היא בין ר"א לחכמים, וכדמצנינו שנתלקו לענין שאור של חולין ושואר אחר כל תרומה שנפלו לעיסה של חולין וחמיצות, ואין בכל אחד כדי לחמץ, שלר"א הולכים לפי מה שנפל לחכמים אין נאסר אלא כשיש בתרומה כדי לחמץ, ואמר אביי דר"א מיירי שקדם וסילק את האיסור לפני נפילת ההתר, דליכא למימר התר מצטרף לאיסור לחיות בו שיעור לאסור, ואפי"ה שכבר נתן כח בעיסה מ"מ בא השני וביטל את הראשון, אבל אם לא נפל וסילק את האיסור אסור גם כשהאסור נאסר בתחילה, וא"כ מבואר שלר"א זה וזה גורם אסור. דיש לפרש דלא כאביי וטעמא דר"א משום שהולכים אחר האחרון, אף בלא סילק, דקסבר גמירי באיסור אסור גמירי בהתר מותר, אבל היכא שנפלו בבת אחת י"ל שזה הוא גורם מותר.

ואין לומר שזה תלוי במחלוקת ר"א וחכמים (דהלכן לגבי עצי אשירה שהסיק בהם תנור ואפה בתנור פת, שהפת נאפית בהיסק שני באה מנח האיסור שחוק את התנור ומכא הוה היסק שני, שלר"א יוליך הנאה -דמי- עצים) לזיל המלח, ולחכמים אין פדיון לעבודת כוכבים. שהרי שם רבנן מחמירים יותר מ"א, ומה שחכמים הקילו בשאור אינו מכריח שיקילו גם ע"ז.

הלכה כרבי יוסי שזה וזה גורם מותר. ומכאן זה התיר רב יוסף גינה שזיבלו בזבל עבודת כוכבים- שבא מזה פרים ועלמים הנשתטים לעבודת כוכבים, תקרובות עץ' הם ואסורים בהנאה, אבל אם אמר זבל זה לעבודת כוכבים אינו נאסר, דתניא (לעיל מ"ד) אין הקדש לעבודת כוכבים.

מ"ט: הנאה מעצי האשירה, ואם מועיל להוליך ההנאה לים המלח-

עצי האשירה אסורים בהנאה, ואם הסיק בהם תנור, אם התנור היה חדש צריך לנותצו כיון שנעשה והוחזק מאיסורי הנאה, ואם הוא ישן שכבר הוחזק ואין תועלת בהיסק לחזק אלא לפות, אין להשתמש בו עד שיצטנן כדי שלא יהיו מחיטק זה, ופת נשאית בו (בתדש שצינו וחזו והסיקו או בישן בהיסק זה של עצי איסור) אסורה בהנאה, ואם נתערבה הפת באחרות, לחכמים כולם אסורות בהנאה דאין פדיון לעץ', ולר"א יוליך הנאה לים המלח.

וכן נחלקו ר"א וחכמים בכרוכו של עץ' שארג בו בגד שהוא אסור בהנאה, ואם נתערב באחרים לר"א יוליך הנאה לים המלח, ולרבנן אין פדיון לעבודת כוכבים, (וצריכא, שהרי פת זה קל יותר, שכששפת נגמרה כבר נשרף האיסור).

הלכה כר"א.

חבית של יין נסך שנתערבה באחרות, לרב אדא בר אבהו מודה בזה ר"א שלא מועיל להוליך הנאה לים המלח בכדי להתיר למכור כל חבית לבדה או להשקות מהם

לחכמים עכו"ם או לעשות מהם כוכבים, מפני שהאיסור בעין, אבל אפשר למכור כולם חוץ מדמיו יין נסך שבהם, שע"ז לא נתנה מהאיסור, וזה מועיל אפילו לרבנן (וכן סובר רשב"ג לקמן ע"ה), ודווקא בפת ר"א מותר מפני שלא ניכר בה האיסור ממש, ולרב חסדא גם בזה חולק ר"א, וכן הורה רב חסדא למעשה.

ביטול עץ'-

אין מבטלים אשירה- עכו"ם שלקח מהאשירה קיסמים יבשים או זרדים לחים או מקל של שרביט ואפי' עלה, בטילה האשירה.

עכו"ם ששיפה עבודת כוכבים לצרכו מותרת, ואם שיפה לצרכה (ל-פוחת) אסורה, ונחלקו רב הונא וחייא בר רב אם השפאים ששיפה לצרכה מותרים, ובברייתא מבואר שמותרים, וישראל ששיפה בין לצרכו בין לצרכה היא ושפאיה אסורים דאין ישראל מבטל עבודת כוכבים.

עבודת כוכבים שנשתברה- לרב צריך לבטל כל קיסם וקיסם, ולשמואל אין עבודת כוכבים צריכה ביטול אלא כשנשתברה דרך גדילתה, אבל זו שנשתברה בטילה בעצמה, דהנביים' אומר שאם את עצמה לא העילה אותו ודאי היא לא תציל. ואין הכרח שנחלקו עם עכו"ם עובדים לשברים שנשתברו ממליהן או לא, ד"ל שלכו"ע השברים אסורים ונחלקו בשברי שברים, (ומה שהתיר שמואל לעיל מ"א. שביר עץ' ומוצאם מיירי שלא ראו שנשברה, תולעים שהענפים שברה, דע"ז שנשתברה מאיילה לא נאסר. שכלכו"ע שביר שברים מותרים, ונחלקו בע"ז של חוליות דקות שנפלה ונתפרקו חוליותיה שהדיוט יכול להחזירה וא"צ אומן, אם אינה בטילה כיון שהדיוט יכול להחזירה, או שרק בנשברה דרך גדילתה מכן יבניה שנופל עלה אחר עלה והעלה עצמו נשבר לכמה שברים צריכה ביטול, דדרכה בכך, אבל בלאו דרך גדילתה אינה צריכה ביטול.

רבי שמעאל

רבי שמעאל היה רבן של צור.

דין אבני המרקולים

אחד מסוגי המרקולים נקרא 'מרקוליס', ועזרתה היא שנומריהם אין מכאן מכאן ואכן על גבי שני האבנים, ועובדים אותה (בדרך בזיון) עץ' שזורקים עליה אבנים. ואותם אבנים שעבדו להם נחשבים העץ' עצמה, והאבנים שזורקים להם התקרבות ע"ז אף עובדים גם להם. והלכן יבואר מה דיון באבנים שנמצאו בסמוך למרקוליס ואינם מסודרים בצורת המרקוליס, האם חוששים שהם עצמם מרקוליס קטנה, או שאינם נשכרי מרקוליס, ואם תקרבות ע"ז, וכן יבואר מה דיון כשלקחו מהאבנים שזרקו למרקוליס וחזפו בהם זרבים (שיש מחלוקת האם לבנים שדין תקרבות ע"ז).

אבנים שנמצאו בצד מרקוליס גדולה שכבר עבדה וזרקו עליה אבנים רבהה, לרבי שמעאל אם נמצאו ג' אבנים אז בצד זו אסורות, וכ"ש אחת ע"ג שתיים שזהו עיקר מרקוליס ותחילתה, אבל שתיים מותרות. ולחכמים אלו הנראות עם המרקוליס הגדול שכבר עבדהו וזרקו עליה הרבה אבנים, ואבנים אלו נראה שנפלו משה, אסורות בין ג' אבנים בין שתיים, ד"ל שהם נפלו מהמרקוליס, וקסברו רבנן שעובדים לשברים שכשזרקו אותם למרקוליס נעשו חלק ממנה, וכשנפלו היו שברי עבודת כוכבים עצמה ולא תקרבות. ושאין נראות עם המרקוליס והיינו שאין סמוכות לו מותרות.

זרבי יוחנן אם ידוע שהאבנים נשרו מהמרקוליס הם אסורות לכ"ע אפילו בשתי אבנים, ואפי' למ"ד אין עובדים לשעבדים אסור, כיון דבמרקוליס מעיקרי האבנים שבורות שאין מחבורות ודרכן ליפול וכן הדרך. ואם האבנים קרובות והיינו כגון אמה וחצי אמה, אף בסתמא אסורות לכ"ע, והמחלוקת היא בתוך דר' אמות דודאי לא נפל ממרקוליס, שרבי' ישמעאל דר' לעשות מרקוליס קטן בצד גדול, ולכן שלש אסורות ושתיים מותרות, ולרבנן אין גרילות לעשות מרקוליס קטן בצד גדול, ולכן בין בשלש בין בשתיים אינן אסורות אלא בנראות עימו שהם קרובות מזה, אבל בשאינן נראות עימו מותרות דלא ממונו נפלו.

הגמרא מביאה ברייתא שבה מבואר שרבי ישמעאל אסר גם בשתי אבנים, כשהם בתפיסה אחת. ורבה מותרץ במקוליס ש בתפיסה אחת שאין הפסק בינם למרקוליס אסור בין לרבי ישמעאל בין לרבנן אפי' בשתיים, דכל ד' אמות חשיב נראות עימו, והמחלוקת דמתני' היא בשתי תפיסות והיינו שיש תל המפסיק ביניהם וליכא למימר שנפל ממרקוליס, שבוה אסור לרבי ישמעאל רק בג' אבנים, דעשינן מרקוליס חקטן בצד גדול, והא דתניא שמרקוליס זה אבן מכאן ואבן מכאן ואבן על גביה, מייירי בעיקר מרקוליס, אבל קטן הנעשה בצד גדול עובדים לו בכל שהוא.

אבני מרקוליס שחיפיה בהם דרימי - מועשה באבני מרקוליס שהתעמידו נכרים בבית נאי' להלך לאחר שנחרבו, ובאו עובדי כוכבים שאינם עובדים למרקוליס וחפיו בהם דריכים, והיו חכמים שפירשו מללכת שם, דס"ל שתקרבות עבודת כוכבים אינה בטילה לעולם דכתיב "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מותים" שאינה בטילה כמו שמת אינו בטל), והוורק באין למרקוליס והיו תקרבות, וזה הוא עבודתו, והיו חכמים שהמשיכו ללכת שם, דאין אסורה תקרבות לעולם אלא כבעינן זבחים וקעושים בית המקדש בפנים, דכתיב "וזבח לאלוהים יחרם בלי לד' לבדו", וכן מבואר בברייתא שהביא רבה בר ירמיה שאם עכו"ם חיפו בהם דריכים מותרות (ואם שרלא חיפו בהם דריכים אסורות). ורבי יוחנן אמר שאם בנם של קדושים מהלך וכי אנו נפרוש, ומוחנות היתה לרבי מנחם רבי סימאי שלא היה מסתכל אפי' בצורת מטבע. וכתב רש"י שאיננו אין להם דין תקרבות כיון שלא עובדים לאבנים במקדש בפנים.

זיטופל באילן בשביעית-

בשביעית מותר להתלע (ל-יטול תולעת שב)אילן, ולזהם (-להדיק) זבל על מכה שבאילן שלש ימות. והא דסדר במגיד (מ"ק א') זיבול, היינו זיבול הקרקע, שיה עבודת שדה (וכרם), דמלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא, אבל טיחרא מותרת, ואין זה מלאכת קרקע כיון שזה בא להעמיד האילן של ימות, ואינו משיביו לאילן אלא מעמידו בממות שהוא, אמנם זיהוים שבא לאברויי אילנא (- לחזק ולהשביחו) אסור.

וכן אסור לכרוך או לקטוט את הנטיעות, או לעשות להם תבים (-דגד אמה סביבותיהם, וממלאים אותו עפר), ועד ראש השנה מותר, שאפי"ש שבעת האילן אסורה מותר לים לפני"ה, בזה לא גזרו כדי שיהיה ימותו הנטיעות. וכן אסור לגזום (לחתוך) את תוף כדי שיצוץ אחר הרבה את מסביב לגיזום) בשביעית, כיון שגיזום בא לאברויי אילנא (משא"כ זיהוים שבא לאוקמי אילנא שלא יתקלקל אלא אינו משיבחו), ולסוף שמן לאילן גזום מותר, אמנם בפגין של האנה מותר אלא אותם בשמן כדי שייון שמינות או לנפק ולפטם (-למלא את הקבים

שמן) עבר בשביעית, אבל בשביעית אסור כיון שזה פטומי פירא.

ולקשקש (-לחפור תחת היותים) קשקוש שהוא לאברויי אילנא אסור, וקשקוש שהוא לסתום שורשי האילן שנתגלו מותר.

אבל בחול המועד אסור להתלע או לזהם, דבמועד טיחרא נמי אסור, וכן אסור לגזום, אבל מותר לסוך שמן לאילן אסור, ורבה בר ירמיה קשה לו למה מותר לסוך ואסור לזהם, הרי שניהם לאוקמי אילנא.

דין עבודת כוכבים שעובדים אותה במקל

עבודת כוכבים שעובדים אותה ע"י שמקדשים לפניה במקל, לרב אם **שבר מקל** בפניה חייב, אפי"ש אין עבודתה בכך, (ואין חייבים ע"ז אלא על עבודתו כעין פנים דכתיב "וזבח לאלוהים יחרם בלתי לד' לבדו", או על עבודתו שדרכה בכתיב "איכה יעבדו הגוים האלה" וגו'), דהוי כעין זבירה כיון שהיו עובדים אותה במקדש מקל או בעין אחר, שבירת מקל דומה בזה לזבירת בהמה בפנים ששובר מפרקתה, **אבל אם זרק מקל בפניה** פטור דאין עבודתה בכך, ורבה מבאר שזה לא דומה לזריקה, כיון דזריקה של הדם היא משתברת שנתפלת טיפין טיפין, ולדבריו היא דאיתא בברייתא שאם ספת (האביל) לע"ז צואה חייב אפילו אין עבודתה בכך, איירי בצואה לחה שהיא משתברת, וכן בניסך לפניה עבית של מי גרלים איכא זריקה המשתברת וחייב אף לרבה.

נ"א, ומה שמצינו בשחט חגב לכל עבודה זרה שבעולם, לרבי יהודה חייב אף אין דרכה בכך, ורבה מביא פטור, וא"ר הכרח לבאר שנתלקו בתנ"ל אם חייב בפנים שזה כעין זבירה אפי"ש שאין נוהגים לשחוט חגבים, (מדלא אשמועינן שחיטת אווז ותרנגול שייך בהם שחיטה ממש), והיו כשביית מקל או, דבעינן כעין פנים, ד"ל שלכו"ע בעינן כעין פנים כגון חיה חק ובהמה, וגם רלבי יחרוה פטור בשבירת מקל ודלא כרב, ורבי יהודה מחייב בחגב כיון שצווארו דומה לצוואר בהמה והיו כעין שחיטת פנים.

האם המקל נאסר - עוד אמר רב, שאם שבר מקל בפני הע"ז שעובדים אותה במקל, המקל נאסר מדין תקרבות (כדאמרן דענין זריקה היא), אפילו אם אין עבודתה בשבירה, ואם זרק מקל בפניה אין שעבודתה בכך וחייב א"ר המקל נאסר, וביאר רב נחמן הטעם שבזריקה אין המקל נאסר אפי"ג דהוי כעין זריקה, משום דבעינן זריקה המשתברת.

ומה שאבני מרקוליס נאסרים אף שאינה זריקה המשתברת, י"ל שהטעם משום נדנשה כמגולא דהעבודת כוכבים שהאבן מתווספת ומגדילה על המרקוליס, ואין זה תקרבות אלא ע"ז עצמה, (משא"כ מקל שאינו ממין העבודת כוכבים אינו נעשה חלק ממנה). ואמר רב נחמן שאף למ"ד שעבודת כוכבים אין עבודתה נאסר מדין אלא כשתיעבד, כל אבן נעשית עבודת כוכבים ותקרבות לחברתה לענין שהאבן הקודמת נעבדת על ידיה ונאסרת עי"ז משום עבודת כוכבים ויתררת בבבול, אבל שם התקרבות עליון מיהו דאין בוחב מתיא שאינם טבילים לעומת לא חל עליה, דענין פנים בעיקר, ולפי זה האבן האחרונה מותרת רבי' שהיא עדיין לא נעבדה, אלא שא"ר לדעת מורי האחרונה. ולרב אשי הטעם משום שכל אבן היא תקרבות לעצמה דאין לה עבודה אחרת אלא זריקה, ובזריקתה היא נעשית עבודת כוכבים ועבדת, ולחברתה, ומימלא גם האחרונה נאסרת משום עבודת כוכבים עצמה.

דין הזוהב בהמה לעבודת כוכבים

הזהב בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים, אם המום הוא בדוקין שבעין חייב, כיון דחזיא לבני נח בכמה

שלחם, ואם היא מחוסרת אבר פטור, דלא אסרה תורה אלא זביחה שהיא כעין פנים, דכתיב "וזבח לאלוהים יחרם בלתי לד' לבדו" משמע דמייירי בראוי לשם, ולבני נח (כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל מקרא בני נח) לא נאסר אלא מחוסר אבר, דכתיבי שיש להביא לתיבה "מכל החי" - בהמה שחיים ראשי אבריה, דלוי' וידוע לקב"ה שעתיד נח להקריב מהמינים הטהורים, (וטריפה מתמעטת מדכתיב "לחיות זרע" -דבר שעושה פיאות, ולמ"ד שטריפה יולדת ממעטים טריפה מדכתיב "אתך" בדומה לך, ואילו היה נח טריפה ואף שהוא או חיה שנים, נימא דס"ל שטריפה חיה, האם יש ענין להביא דווקא טריפה, ומוא דכתיב שנח היה תמים אין ראייה שלא היה בעל מום, דדילמא הכונה תמים בדרכיו, וצדיק היינו במעשיו. ומ"לחיות זרע" לומדים שאין להביא זקן או סרים מחמת חולי, דהוה אמנצי שהכניסו אותם לצלות עצמלא, וטריפה לא הביא במפ' האלה תמות בתבה, ולא איכפת לן שתעשה פיאות, קמ"ל).

השושט בהמה למרקוליס חייב אפי"ש שאין עבודתו בוכיחה, דכתיב "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים", וכיון שאפי"ש לאסור אם דרכה בכך, דהא כתיב "איכה יעבדו זבוחיהם האלה את אלוהיהם", נתנו ענין לע"ז שאין דרכה בכך.

נ"א: ואף שלומדים מופסוק די שאם הקדיש בשעת החר הבמות, ונאסרו הבמות, שי אסור לאו להקריבם בבמות, (ואין בזה כרת, וכתיב "והביאום לד' " לומר שנוצות עשה להביאם לאהל מועד. אבל קדשים שהקדישם בשעת איתר הבמות והקריבם בשעת אסור הבמות חייב כרת, ואזותרו מ"מ תעלה עולותיך" דהשמר פן ואל זה לא (תעשה), כל"פ כיון דכתיב "ולא יזבחו" ו"ולא עוד" שי כאן ב' אסורים.

דין דברים שנימצאו בראש המרקוליס

מצא בראש המרקוליס כסות או מעות או כלים, אם הם של נוי אסורים, ואם אינם של נוי (מעות כבים התלויים בצוואר הע"ז, כסות מקופלת ומוצתה על ראש הע"ז, כלי המונח הפוך על ראש הע"ז וותנים בו מים, אבל סתם מעות כסות וכלים הם דבר של נוי), מותרים, דכתיב "עץ ואבן כסף וזהב אורח **עומת**" משמע דאין להקריבם גם עץ ואבן, אמלא כל מה שמקריבים נאסר, וכתיב "לא תחמוד כסף וזהב **עליהם**" אבל עץ ואבן לא כתיב, דבעינן עמאם בצורה של נוי, דמאי' דעליהם שרק דבר של נוי נאסר, ועץ ואבן נאסרים רק בצורה של נוי, (ול' דרשנין עליהם דומיא דעמאם שכל מה שעליהם נאסר, דא"כ לא יאמר עליהם, דקרא לא איצטריך, דאב דבר שעמאם ואינו עליהם ממש נאסר, כ"ש שדבר שעליהם ממש נאסר, לשון אשר "אשר רביא הוא, כל שעמאם), ואמנם דבר הנמצא לפנים מן הקלקליון מחיבה (משלשן קלקים) הפרושה לפני העובד כוכבים, אסור אפי' במים ומלח שאינם לנוי, דכיון דענין פנים הוא היא תקרבות, ומזוהו קלקליון אין מניחים תקרבות, אך בפעור מרקוליס אסור גם מחוץ לקלקליון, שהיו כל עבודתה היא דרך בזיון, וקלקליון אינם מפסיקים כיון שהם לצעירות וכבוד.

ואם מצא פרכילי ענבים ושיבולים מעוטרים במותני' מבואר ששאל פנים, והגמרא (נ"א) שואלת שאין זה כעין עבודת פנים ואין כאן כעין זריקה המשתברת, והגמרא מנארת דמייירי שבעצם לכך מתחילה לצורך עבודת כוכבים, ובבצירה עבדם לעבודת כוכבים, יהוי כשבר מקל בפניה דמייירי לזבירה.

ואם מצא יינות שמנים וסלתות או שאר דברים הקרבים לגבי מזבח אסורים, דהיי כעין פנים, והיו עבודת המשתברת.

גינה או מרחץ של עבודת כוכבים מותר להנות מהם מרחץ דאין הקדש לעבודת כוכבים, אבל בטובה להעלות שטר למזמרים אסור, ואם המרחץ או הגינה הם גם של אחרים, מותר להנות מהם אפי' בטובה.

לאביי מותר באופן הראשון להנות בטובת עובדיה דלא איכפת לן לתת שטר מועט לעובדיה, ורק בטובת הכוזמרים אסור כיון שהכל שייך לעבודת כוכבים, ובאופן השני מותר אפי' בטובת כוזמרים, וללישנא בתרא בשני האופנים אסור בטובת כוזמרים, ומותר רק בטובת אחרים.

ג.ב. מתי נאסרת העבודת כוכבים בעשיה או בשימוש- לרבי ישמעאל ע"ז של עכו"ם אם עשאו ולא גמרום או שגמרום ולא הביאום או שהביאום ולא נשתמשו בהם מותרים, דכתיב "אשר עבדו" עד שיעבדו, (ואף דכתיב מקומות, אם אינו ענין למקומות שהיה מקומות אינם נאסרים, דכתיב "אלוהיה על ההרים" ולא ההרים אלוהיהם, תנהו ענין לכלים, ומקיש אלוהיהם לכלים מה כלים עד שיעבדו אף אלוהיהם עד שיעבדו), ושל ישראל אסורה מיד דכתיב "אורו האיש אשר יעשה פסל ומסכה" דקם ליה, וברור, והיא עשמה י"ז נאסרת דכתיב "והעבדו לו", ולרבי עקיבא עבודת כוכבים של עכו"ם נאסרת מיד, דר"ע לא מקיש אלוהיהם לכלים, וכתב "פסילי אלוהיהם שתשפון באדם" משעה שפסלו נעשה אלוה, (עבדו וישמעאל לומדים מזה שחרי יכול לבטל לעבודת כוכבים, ור"ע לומד דין מ"לא תחמוד וכו' ולקחת לך" שאם פסלו לא תחמוד, ואם ביטלו ולקחת לך), ושל ישראל אסורה רק כשתיעבד, ד"העובת ז" ה"נו עד לה המביא לידו תועבה, וכתב "ועם בסת" עד הייתה שבת דברים שבתטר - שהוא עובד בטר דין שלא ישמעו ב"ד ויסקלוה, (ורבי ישמעאל לומד מזה שע"ז של ישראל טעונה גזירה בקרקע כשהיא שלימה, ור"ע לומד דין זה מדכתיב "לא תטע לך אשירה כל עץ אצל מוצב" ללמד שטוען גזירה כמזבח שהוא אסור בהנאה, ורבי ישמעאל לומד מזה שהמזבח כתיב שיש אשני הגון כאילו נוטע אשירה בישראל, ואם עושה כך אצל תלמידי חכמים, כאילו נוטע אשירה אצל מוצב).

ריתך כלי לתשמיש עבודת כוכבים (שניקב הכלי והקיש עליו בקורס עד שהשלים פנימחו), אם זה של עכו"ם, הרי בין לרבי ישמעאל בין לר"ע משמשי ע"ז אינם אסורים עד שיעבדו, ואם זה של ישראל, לר"ע אינו אסור, ולרבי ישמעאל אפי' בעושה לך מתחילה יש להסתפק אם מותר כמו במשמישים של עכו"ם, או שאסור כמו בע"ז עצמה.

טומאת עבודת כוכבים

רב המונא מסתפק לגבי טומאת ע"ז, דע"ז מטמאה מדרבנן (וקראי אסמכתא בעלמא), דהנה מצינו שכלי מתוכתב בין פשוטים ובין אם יש להם בית קיבול הם טמאים, ואם נשברו וטרו, ואם חזר ועשאו כלים חוזרים לטומאתם וצריכים טבילה, הנה יאמרו שטבילה מועילה בלי הערב שמש, וסתפק רב המונא אם זה רק בטומאה דאורייתא, או גם בכל הטומאות דרבנן מן כלים שנטמאו ממקשין שנטמא מדרבנן אט משקיה דז ובה מן רוקו מן גרליו שהם מטמאים כלים מדאורייתא, ואם ת"ל שטומאה דרבנן אינה חזרת, י"ל עובדת כוכבים חמורה כמו דאורייתא. (לרש"י מיידי בכלים שנשתמשו בהם לעבודת כוכבים). תיקון.

אם הטומאה בטילה ע"י ביטול העבודת כוכבים- אם ביטל כלי שהיה תשמיש לע"ז, בטלה טומאתו ע"י הביטול כמו שבטל אסורו, וכן אכלו שהם עבודת

כוכבים כגון שהתחילו לפת בטלה טומאתם ע"י הביטול כמו שבטל אסורם, ורבי יוחנן מסתפק באוכלים שהם תקרובת עבודת כוכבים, האם כיון שהאסור לא בטל גם הטומאה לא בטילה, או שכיון שהטומאה היא דרבנן היא בטילה. תיקון.

מה נאסר למקדש

ג.ב. כלים שהשתמשו בהם בבית חזוני בנו של שמעון הצדיק, שברח לאלכסנדריא של מצרים מפני אחיז ובנה שם מוזהב, ויש מחלוקת אם זה היה לשם ע"ז (ואם הולא אסורים אפילו להלוי), או לשם שמים. לרבי הכלים אסורים אף למ"ד שביט חזוני אינו בית עבודת כוכבים, כמו שקנסו **שכהנים ששימשו בבית חזוני** לא ימששו בבית המקדש, (וכ"ש כהנים ששימשו לע"ז דכתיב "עין אשר ישרתו אותו לפני אלוהיהם וגו' לא יעשו אלי לכהן ל"י), ואף שהיה מקום לחלק דבהנים קנסו רבנן כיון שבטני דעה נינהו והם יודעים שהבמות נאסרו אף לשם גבוה, מושא"כ כלים, מ"מ גם הכלים אסורים.

והא דכתיב "כל הכלים אשר הניח המולך אחז במלכותו במעלו, הכנו והקדשנו", הכנו היינו שגזזום, והקדשנו היינו שהקדשו אחרים במקומם, וזה המקור לאסור את הכלים.

וכמו שמצינו שביט חשמונאי גזזו בלשכה המזרחית צפנית את **אבני המזבח ששיקצו אנשי יון לעבודת כוכבים**, אין מזה ראיה לרבי, די"ל ששם מוצא את הפסוק "ובאו בה פריצים ויחללוהו", ואם יכלו בית חשמונאי שוברים ע"י עכו"ם שם לבטלם, שהרי צריך לבנות את המזבח מאבנים שלימות ללא פגומות, ואפילו פגמים כסין כמזבח צפון פוסלת, ולא יכלו לנסרם לאחר שביטו כדי להשוות פנימיהם, דכתיב "לא תניף עליהם ברזל", ואינו דרך ארץ להשתמש בלא לעצמם אחרי ששימשו לגבוה. (מבטל" דגירא הדרריאמא טורינא שיפא (-צורות אלו נעשו על שם מלכי רומי ששמו טוריינוס אדריינוס, ושיפא היינו ישן ביותר שנישקו מחמת ישינו ואין הצורה נכרת), אף שרובם היו של הקדש לא נאסרו, דכתיב "ובאו בה פריצים ויחללוהו", כיון שלא השתמשו בהם לגבוה).

ביטול עבודת כוכבים

ביטול ע"י עכו"ם- עכו"ם יכול לבטל עבודת כוכבים שלו או של חבירו, ולענין ביטול עבודת כוכבים של ישראל, בילדותו שנה רבי שיכולים העכו"ם לבטלה, ואמר רבי הלל הדיינו כשיש לעכו"ם שתופות בה, (דא לאו הכי הא כתיב "ועם בסת"), דס"ל שהישראל עובד על דעת העכו"ם, וממילא כשהעכו"ם מבטלה מתבטל גם חלק הישראל, ובזקנותו סבר רבי שאין מתבטל חלק הישראל, דישראל אדעתא דנפשיה פלי. ואם העכו"ם ביטל את חלקו, מהני, אף שחלק הישראל לא מתבטל, (דברי רבי הלל ללשינא השניו).

ישראל אינו יכול לבטל עבודת כוכבים של עכו"ם וכ"ש של ישראל, דכתיב "ועם בסת".

המבטל עבודת כוכבים נתבטלו גם משמשיה, ואם ביטל את משמשיה לא נתבטלה הע"ז עצמה.

ג.ג. כיצד עכו"ם מבטל עבודת כוכבים-

קטע ראש אוזנה או ראש חוטמה או ראש אצבעה היו ביטול, וכן **א פחסה** בפניה (-פגיעה בקורס וקלקל צורתה) אע"פ שלא חיסרה היו ביטול.

השתן בפניה, או שגררה (-סחסבה והשליכה על הטיט), או שזרק עליה צואה, אינה בטילה, דלפי שעה כעס עליה

והחזיר ועבדו לה, דכתיב "וקלל באלכו ובאלוהיו ופנה למעלה", שלבו לשמים, ואעפ"י "ואל ארץ יביט" חזרו ועובדה.

מכרה או נתנה כמשכון, אם מכרה על דעת לעובדה לא היו ביטול, ואם מכרה על דעת שישברה היו ביטול, ואם מכרה בסתמא לרבי היו ביטול, ולחכמים אינו ביטול, ונתלקו ר"ח ורב אם המחלוקת היא כשמכרה לצורך עכו"ם, אבל אם מכרה לצורך ישראל לכו"ע היו ביטול, כיון שהוא יודע שהישראל שוברה, או שנתלקו בצורך ישראל, ולפי דז זה יש להסתפק אם בצורך עכו"ם לכו"ע היו ביטול, או שגם בזה נתחלק.

הלוקח גרוטאות מן העכו"ם ומצא בהם עבודת כוכבים, אם משך לפני תנית המעות יחזיר ויבטלה העכו"ם ויכול אחר"ל לקנותה ממנו, והמשיכה לא קנתה קנין שהיא בטעות, ואם משך אחרי תנית המעות יוליכה לים המלח דאע"פ שהמשיכה בטעות מחזו כמו שקנאה כבר.

ג.ג. אופנים שונים שאינם נחשבים ביטול לע"ז-

לוח על העבודת כוכבים אפי' מצוירף ישראל, או שנפלה עליה מפולת אע"פ שלא חש לפנותה, או שגנבה ליסטים אע"פ שאינו מחזר אחריה, או שהניחוהו הבעלים והכלו לבדיתתו והעתידין לחזור, כמלחמת יהושע שחשבו לחזור ממנה וכתבי התם "ולא ידבק בידך נאומה מן ההר"ם" שכיון שחשבו לחזור לא ביטלה ביציאתם, אע"פ שלא לקחוה עמהם, אין העבודה זרה בטילה.

ותלה התנא דין זה הא בלחמית יהושע, כדי לעמוד אגב אורחא, **אם ישראל קנה לבניה כדי לעבודתו, ובא עכו"ם והשתחוהו לה**, אסרה, דנעשה הנכרי שליח הישראל, וכמו שמצינו שאע"פ שארץ ישראל וכל המזרח לרבי היא ירושה למשלה מאבותיהם, שהרי נאמר "אשר ע"י כן תאננה", וא"כ לאמה כתיב "ואשיריהם תשפון באת", והרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואי נימא שנאסרו בגלל מה שנעבד לפני שניתנה הארץ לאברהם, למה לא מספיק ביטול, ובהכרח שנגבל ישראל עבדו את העגל גילו שנח להם בעבודת כוכבים, שהרי נתאו לאלוהות הרבה דכתיב "אלה אלוהין ישראל", וממילא העכו"ם נעשו שליחי הישראל, וע"ז של ישראל אינה בטילה עולמית, ובאמת אילנות שנעבדו רק אחרי חטא העגל לא נאסרו, אלא שאי"א לדעת מה נעבד רק אח"כ.

עבודת כוכבים שהניחוה עובדיה ואין דעתם לחזור, אם הלכו בשעת שלום מותרת דכיון שלא נאסרה, עומת ביטולה, אבל אם הניחוה בשעת מלחמה אסורה, ובהם נמדרו (מגדל שבנו דוד הפלגה לעבודת כוכבים, ומנדר היה מלך עליהם) אע"פ שפיוזם הקב"ה עד פני כל הארץ דכתיב "ויפץ ד' אותם", מותרת, דכיון שיכלו לחזור ולא חזרו יש כאן ביטול.

דין בימוס של ע"ז

בימוסאיות של מלכים אבני גזית המונחת בדרך של המלך, וכשהמלך עובר מושיבים שם עבודת כוכבים והוא משתחוה לה, ומותרות, מפני שעוממדיים אותה בשעה שהמלכים עוברים כדי לעבודה, והמלכים מניחים דרך זו והולכים בדרך אחרת.

בימוס שנפגם- לרב ושמואל בימוס שנפגם אסור, ואפי' למ"ד אין עובדים לשברים זה אינו אלא בעבודת כוכבים עצמה דזילא ביה מילתא, אבל כאן לא איכפת ליה, ולריו"ח ור"ל מותר, וכן עולא ישב על בימוס שנפגם, ואפי' למ"ד עובדים לשברים, זה רק בעבודת כוכבים עצמה, שכיון שכבר עבד אותה אינו מבטלה,

אבל כאן עבדו מבטלים כיוון שכולל להביא בימום אחר. וכן מובאר בברייתא שביומם היינו עשויים מאבן אחת, אם נפגם מותר, אך מזבח והיינו העשוי מאבנים הרבה, אם נפגם אסור עד שיתנץ רובו, דכתיב "בשזמו כל אבני מזבח **כאבני גיר מנופצות** לא יקמום" (ש-ל) יקריבו עליו) אשירים וחמנים".

נ"ד. בימוסיות שעשו ענו"ם בשעת הגזירה, לא בטלו אין כשבלטה הגזירה, ואם אם כשעבד באונס אינה נאסרת. הכ"ז על שעבדה אם ישראל מומר ברצון, ולרב אשי ודאי היה בין כל העומדים ישראל מומר שעבד לה ברצון כשראה שיד ישראל מטה.

דין בעל חיים שנעבד-

איתא בברייתא שנעבד בבעלי חיים שנאסרים לגבוה, שלו אסור ושל חבירו מותר.

הגמרא מקשה מדאיתא בברייתא שכל שעובדים אותו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון הם נעבד.

רמי ב רחמא מנבאר שהברייתא שאוסרת באונס מדברת שאנסוהו להשתחוות לבהמה שלו, רבי זירא מקשה שהרי אונס רחמנא פטריה דכתיב "ולעננה לא תעשה רבר".

ורא מתרנץ שכיון דכתיב "וחי בהם" ומאיךך כתיב "ולא תחללו את שם קדש", בא הכתוב לומר שבצינעא "וחי בהם" ובפרהסיא "לא תחללו את שם קדש".

לחזקיה ברייתא שאוסרת באונס מדברת כשניסך לבהמת חבירו יין על קרניה לשם ע"ז, דבזה אסורה כיון דעינדי מועשה. ורב אדא בר ארבה דוחא דבימוס בעלמא הוא ושרי' דבעלי חיים אינם נאסרים משום משמשי ע"ז. ומבאר דמיירי שניסך יין בין קרניה ועשאה עבודת כוכבים, שעשה מעשה בגופה, אבל כשהשתחוה לו או בעבודה אחרת לא אסור אם אינה שלו, וכדאמר רבי יוחנן שאע"פ שהמשתחוה לבהמת חבירו ולא אסרה, אם עשה מעשה אסרה, וכן אמר רב הונא שאם היה היתה בהמותו רבוצה בפני ע"ז, ושחט בה חבירו סימן אחד לע"ז אסרה, דכתיב "ואת כל הכלים (של בית המקדש) אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו" - שהקריב וסיעתו יצאו עליהם אסור עולם דקדקתי שנגזרו, ולא אמרינן שיפדום ויצאו לחולין, והיינו כשעשה בהם מעשה, דאי לא הכי האי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל כוכתיים (גאסו מלכי ישראל להיות כמרים לעבודת כוכבים, וכתוב "ולא ילכו לכן ל"), אין ראיה, דלילמא שאני תלמי שחטב בין עדה וקפסא הוא. ומבאני המזבח שנגזרו מהם בית חשמונאי משום ששיקצום מלכי יין לעבודת כוכבים, ואף שהם הקדש ואין העכו"ם יכול לאסורם, אין ראיה שכעשה מעשה זה חמור יותר, דלילמא כדרב פפא נ"ב דקרא אשכחו ודרשו שיצאו לחולין וקנאום העכו"ם ולכן יכלו לאסורם.

אלו דברים נאסרים רק ע"י מעשה

נ"ז. קרקע שנעבדה- המשתחוה לקרקע עולם לא נאסרה, אמנם אם חפר בה בורות שיחין ומערות לעבודת כוכבים נאסר.

נ"ח. משתחוה לבעלי חיים לא אסרם להדיט אפי' אם הם של, אבל אם עשאו חליפין לע"ז שיהיה לו עבודת כוכבים ותנה לעכו"ם תמורת בחמה, אסרם, וחליפי חליפין נחלקו רבי ישמעאל בר רב יוסי ורבנן אם נאסרו ג"כ דכתיב "והיית חרם כמוהו" שכל שאהה מחיה ממנו חרי הוא כמוהו, או שלא נאסרו שהרי כתיב "כי חרם הוא". והמ"ד והשני לומד מזה שאם מכר ערלה וכלאי הכרם

וקידש אשה בדמיהן קודש אשמה (כיון שהיה חשבו מן לקדש אשה, שהאשה לא הגיעה מעולה, אבל אסור לו מדרבנן להנות ממנום זה), והמ"ד הראשון סובר שא"צ לזה פסוק, כיון שעבודת כוכבים ושביעית הם ב' כתובין הבאים כאחד, ואין מלמדים, דכתיב בשביעית "כי יזבל היא קודש תהיה לכם" לומר שתופסת דמיה כמו קודש דכתיב "ופדה בערקי", ואמנם אין השביעית יוצאת לחולין כמו קודש, דכתיב "החיה" בהיותה תהא, ואם החליף את השביעית כמה פעמים, רק האחרון נתפס בקדושת שביעית, וכן הפרי עצמו אסור. והמ"ד השני סובר שב' כתובין הבאים כאחד מלמדים.

דרכי הנהגת הקב"ה עם הע"ז

הקב"ה לא מאבד את הע"ז מפני שיש ע"ז שיש בה צורך לעולם, כמו חמה לבנה כוכבים ומזלות אפיקים של שים וגאיות, ואין לאבד את העולם מפני השוטים, אלא עולם כמנהגו נוהג, והשוטים שקלקלו עתידים לתת את הדין. (וכן מצינו שאדם זורע חיטים גזולות וזכא צומחות, או שבא על אשת חבירו והיא מתעברת, ומבואר שעולם כמנהגו נוהג והשוטים שקלקלו עתידים לתת את הדין, והקב"ה אומר לא היין לרשעים שעושים סלע שלי פומבי שחוטמים בחותמת שלי, אלא שמטריחים ומחתמים אותי לצור הולץ בעל כרחי, דכתיב "צור ילדך תשי"). ואם יאבד הקב"ה את שאר הדברים שעובדים להם ביבוא לטעות שהדברים שם נאבדים הם אלהות, ולכן אין אותם אין להקב"ה מאבד.

שאל פילוסופוס (ה-כס חמכמי מאומת) אחד את ר"ג **למה הקב"ה מתקנא** לנפוס **בעובדי ע"ז ולא בע"ז עצמה**, וענה לו ר"ג שהזלזול הוא העובד ולא מה שנעבד, (כבן מלך שקרא לכלבו בשם המלך ונשבע בחי הכלב, שהמלך כועס על הבן ולא על הכלב), וטען הנכרי לר"ג אין הוא קורא לה כלל והרי שי בה ממש, שגבר פנים אותה נשרפה עיר שלימה חוץ מבית ע"ז, אמר לו ר"ג שהקב"ה עושה מלחמה עם החיים ולא עם המתים, ומ"מ אין הקב"ה מאבדה כפי שנתבאר לעיל.

נ"ה, אגרפס שר צבא שהיה ממונה על גייסות בימי אגרפס המלך שאל את רבן גמליאל למה הקב"ה מתקנא בעובדי ע"ז, דכתיב "כי ד' אלקוקי אש אוכלה הוא קל קנא", והרי **אין מתקנא אלא הכם בכהם** וזאת בגבוי עובדי עשירי בעשירי. וענה לו ר"ג שאשה לא מתקנא באשה והעשר השניני לשונא את בעלה אם השניה טובה ממנה, אלא אם היא פחותה ממנה.

עבודת כוכבים אין בה ממש, ומה שאנו רואים אנשים שמתרפאים כשהולכים לע"ז, באמת השביעי הקב"ה אין היסורים מתחילה לצאת ביום פלוני ובשעה פלונית ע"י רופא פלוני וסס פלוני, (הכלאים רעים ונאמנים) היינו רעים בשליחותם משיחיים אם רעים ונאמנים בקיום שבועתם), ואינם מונעים מלצאת מפני שהשוטה הזה הלך לע"ז, (משל לאדם נאמן שהיה בעיר, שהיה אחד שהיה מפקיד אצלו רק בעידם, ומ"מ החזיר לו גם כשהפקיד שלא עדיים). ורבה בר יצחק שאל אין מצינו שכשצריך גשם הע"ז נגלית בחלום ואומרת שאם יקריבו לכתובה אדם ירד גשם, וכששחטו לו אדם ירד גשם, ואמר רב יהודה בשם רב הדינו דכתיב "אשר חלק ד' אלקוקי אותם לכל העמים", שהחליקם בדברים כדי לטורדם מן העולם, דמי שבא ליטמא פותחין לו, ומי שבא ליטרה מסייעים לו.

דיני יין נסך

הסוגיות דלחלן (גיה - ע"ה). עוסקות בעיקר דיני יין נסך. דרך הנכרים היה לנסך יין לעבודה זרה, וכמי שניסך את יינו לעבודה זרה נאסר היין בשתיה והנאה משום תקרובת עבודה זרה, ויאתא במריא (לעיל כ"ט) ש אסורו זה נלמד עבודה זרה, וכן נכתב בנחמיו יאכלו שיתו יין נסכים" - כשם שזבח אסור בהנאה כך יין נסך אסור בהנאה. גם כאשר הנכרי שוכש ידו בתוך היה לשם עבודה זרה היו יין נסך.

דמי יין נסך אסורים בהנאה, כעבודה זרה שתופסת את דמיה.

השמים גזרו לאסור גם סתם יינם לש נמרים בהנאה, אא"פ כמיא ניסכוהו לעבודה זרה.

ולחלן יבואר מאיזה שלב היין נעשה יין נסך, אזה פעולות בין נתנתו לין דין יין נסך, ומתי כאשר לא ראינו שהנכרי נגע ביין, וחששים ביין משום יין נסך.

מאיזה שלב היין נעשה יין נסך

דרך עשיית היין היא כדלהלן: בתחילה בוצרים את הענבים מהרס, וממליכים אותם למקום ששית חם, שם שני מקומות זה למעלה מזה, במקום העליון הנקרא 'גת' דורכים על הענבים (ודרכיו זו נקראת 'בעיטור'), בתחילה להכלים על הענבים שתי וערב ואח"כ ממשכיבים את הדיכיה, והיין זו מהענבים ויורד במדרון לבדו, (ויש באמצע סל הנקרא גרוגוני, שם היין מסתגן מהחרצנים והזוגים, וכיון שלא כל היין יצא מהענבים ע"י הדיכיה, לקוחים את הענבים ותוננים אותם ברימה במקום מסוים (וערימת ענבים זו היא בצורת עימול ונקראת 'תפוח').

ולחלן יבואר מאיזה שלב היין נעשה יין נסך ע"י גמגוג הנכרי, ומאיזה שלב נגמרה מלאכתו למעשה, וכן באיזה שלב אסור להתעסק עם הנכרי ענבים או ביין, למ"ד שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.

מאיזה שלב היין נעשה יין נסך- מותר לקנות מהעכו"ם גת בעוטה אא"פ שהעכו"ם נטל ענבים בידו מתוך היין ותנעם לתפוח (-ערימת הענבים שהחת הקוה), ורק מומתי שירד היין לבדו ועושהו העכו"ם יין נסך.

נ"ה: רב הונא אומר שכל זה למשנה ראשונה, אבל למשנה אחרונה כבר מומתי שהתחיל היין להמשך במדרון לבדו לין יין נסך, והא דתני שאינו נעשה יין נסך עד שישמש לבדו מיירי בגת פקוקה (-שפקקו את יציאת היין מהגת לבדו) ומלאה ענבים, והיין עומדי במקום שבו הוא נסחט.

בצירה ודריכה עם העכו"ם- למשנה ראשונה (וכן סבר תנא דמיתני') מותר לדרוך יין העכו"ם בגת, ולא אמרינן משתבר במוטין הגנה הוא, דהיין מותר לתבא דמיתני' אפילו בשתיה, לן לזמן שלא ירד לבדו, ואפילו אם חלק מהיין ירד לבדו רק מה ששבדו נאסר, ומשום גורם טומאה ליכא, דכבר נשעה שדיוך בהם העובד כוכבים מעט וטמא, ומשום מטיבי יד יד עוברי עביה ליכא. דהערכי לא נצטוו על כך. אבל אין לבצור עם העכו"ם, מפני שהעכו"ם תונתם בגת טמאה בשביל לזרוכם, והדריכה מטמאתם. ונמצא שהתצורה היא גרם טומאה, (אבל קודם דריכה בסתמא אין מקבלים טומאה, אא"כ אנו יודעים שהמכושר לקבל טומאה), וספקי שאסור לגרום טומאה לחולין בארץ ישראל.

ולמשנה אחרונה אין דורכים עם העכו"ם בגת אא"כ היא פקוקה ומלאה והיין לא אז ממקומו ויורד אלא נשא, שר משום שכבר מומתי שהיין מתחיל להמשך לבדו דין המדרון לין יין נסך, וכן מותר לבצור עם העכו"ם בגת, מפני שמותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.

בצירה ודריכה עם ישראל טמא- ישראל שעושה בטומאה אין לדרוך או לבצור עימו, שכיון שנצטוו על הטומאה הוא עובר עביירה, ואסור לסייע ידי עוברי עביירה כדי שלא יגילו בכך, (לתנא דמיתני' משום שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל, ולמשנה אחרונה משום שהענבים

טבולים תורה ואסור לגרום נזקא לתורה, דכתיב "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי" בשתי תרומות הכתוב מדבר. אבל מותר להוליך עימו חבית יקניית לגת ולהחזיר חביות מלאות, שכיון שכבר נטמאו בנת מותר לתת את היין בחביות נטמאות.

וכן נחתום העושה בטומאה אין ללוש עימו או לערוך עימו כיון שעירכה זו אסורה, אבל מותר להוליך עימו פת לפלטר האופה את הפת.

נ"ג: גמר מלאכה ביין, למעשר וליין נסך - במתני' מובאר שאין היין נעשה יין נסך עד שירד לבור. הגמ' מביאה דאיתא במתני' שיש חיוב מעשר לאסור שתיית עריא ושיקפה ציפופה החריפה אין נשואה חז בבבא. רבא מתרץ דמתני' כרבנן שגמר מלאכה למעשר משירד היין לבור, ולר"ע גמר המלאכה משיקפה, והיינו קיפו דבור ולא קיפו חביות, ואף אחר שיקפה יכול לקלוט מהגת העלינו, או מהצינור שבו היין מקלה לבור, ולתשות בלא מעשר, ולדביו אין חילוק בין מעשר לליין נסך.

הגמ' שואלת שיש ברייתא שמבואר בה שלרבנן גמר מלאכה משירד לבור וקפה, ולר"ע משישלה היין מן הבור לתתן בחביות, והגמ' אומרת שכך יש לבאר גם את הברייתא הראשונה, ותנא דמתני' שאסור יין נסך משירד לבור אינו שיטה שלישית, אלא משום חומרא דליין נסך.

נ"ד: ולבאר אין חילוק בין יין נסך למעשר, ותנא דמתני' הוא שיטה שלישית, תנא דליין סבי משירד לבור, ולרבנן משיקפה בבבא, ולר"ע משישלה.

רב הונא אמר שאם נגע העכו"ם ביין שבבבא, נאסר היין שבבבא ולא נאסר מה שעדיין לא ירד לבור. אמנם אם החזיר את הגרנותיו (ס-ל גדול קשקשו צינור, והיין שיריד מהגת לבור עובד בתוכו כדי לסננו מזגים וצריצים) לגת, אסור זה יין שבלת ואף אם נצוק אינו חייב יין שזה, מחלוקת לקמן (ע"ב), "ל שאיריי שהיין שבבבא נתמלא והגיע עד הגרנותיו.

אלו פעולות ביין ונותנת לו דין יין נסך

יין נסך יש בו כמה מקרים עם חומרות ונותנת א' כשזוקר או שופכו לספלים לפני הע"ז. ב' כשמשיכשך ידו בין לשם א' ונגיעה ביה ע"מ נסכסך. ד' נגיעה ביה כיוצא בזה שלא בכוונה או ע"י תיעוק, (הראשונים דנים מה היין בכוונה כשאין גרילים לנסך). ולהלן יבואר הדין באופנים שונים, מתי היין נאסר מדינא, ומתי הוא נאסר משום הרחקה, ומתי היין מותר בהנאה או אפילו בשתייה.

האם ניסוך ברגל הוי ניסוך - מותר לדרוך עם העכו"ם בגת, ונא' מלשנתה אחורונה אסור, דס"ל כששתהלת להמשך הוי יין מיירי. אם קושרים את ידי העכו"ם שלא ניסך בהם, דניסוך דרגל לאו שמיא ניסוך.

נ"ה: שמואל השהה יין שדרכוהו עכו"ם וישראל יחד, כדי לברר אם יש תנא שמתיי כר"ש לשותות יין שנפל לתוכו עכו"ם ועלה, אבל לא הסתפק לאסורו כרבי נתן שאסור בהנאה יין של ישראל שמדדו העכו"ם ביד - שהכניס יין ודחוקו לתוכו כדי לשער כמה יין יש בו, אע"פ שלא נסכו לעבודת כוכבים, דניסוך אינו אלא ע"י שכשוך, (ולת"ק אם מדדו ביד או ברגל ימכר כיון שהם נתמחו לנסך), דלא אסר רבי נתן אלא ביד ולא ברגל.

עכו"ם שנגע ביין בלא בכוונה - שיטת רב שתינוק בן יומו נעשה יין נסך ואסורו בשתייה, ומבואר שהיין נאסר גם בלי כוונה, אבל בהנאה מותר, ולכן התיי רב למכור לעכו"ם יין שנגע בו עכו"ם בלא כוונה ע"י ראש הלולב.

הקונה עבדים מעכו"ם: ומלו ולא טבולו - דלא חלה הגיוות בלי מילה וטבילה, וכן בני השפחות שהם צריכים מילה וטבילה אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גלו בין העכו"ם שמולו ולא טבולו, וגם השפחה אלא בטלה, דאי טבילה בנה א"צ טבילה, ורקו ומטמא אפי' בשוק, יש גורסים בברייתא שהוא טמא מוטמא אדאית, דנזרו על העכו"ם שיהיו כוכבים ללל בדריהם, ויש גורסים בברייתא שהוא טהור, דמלו ולא טבול הוי מילתא דלא שכיחא דלא נזרו בה רבנן, ואם נגעו ביין, גדולים היודעים בטיב ע"ז ומשמשיה עושים יין נסך, אבל קטנים לא.

רב דס"ל שתינוק בן יומו עושה יין נסך במגעו, כוונת הברייתא להשוות דין בני השפחות לעבדים לענין שמטמאים ברוקו ומדרסו. ולגירסא בברייתא שרוקו ומדרסו טהור, קמ"ל שכמו שבני השפחות מיד שכמלו וטבולו אינם עושים יין נסך במגעם, ה"ה בעבדים, ודלא כשמואל שסובר שבע"ם עבדים שכלו וטבולו עושה יין נסך, עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם, והיינו י"ב חודש, ולשמואל כוונת הברייתא שכמו שבני השפחות אינם עושים יין נסך בקטנותם, ה"ה עבדים, ודלא כרב הסובר שאפילו תינוק בן יומו עושה יין נסך במגעו.

נ"ו: עכו"ם ששיכשך ידיו ביין לבדוק אם ירצה לקטולו - ואף התנוק לנסך, ונטלו ישראל והשליכו לחבית, רבא התיי בתחילה למכורו לעכו"ם, ורב הונא בי חיינא ורב הונא בר רב נחמן אסורו, והגמ' מוכיחה שהיין אסור בהנאה, ורבא הויז בו ואומר שלא התיי רבא לתות מדמי שאר החביות שביין, ולא מדימא אותו יין שאותו צריך להוליך לים המלח, ומשום כסיפא אמר כן, דמתחילתא התיי כולו. וכן שמואל אסרו בנהרדעא, ורבי יוחנן אסרו בטבריה.

אגרדמים - (המנומה מטעם המלך על שמירת המידות, והוא טועם את היין ונעשה סרסור בניהם) שקדח במינקת והעלה (נקב את מנופת החבית) ע"י קנה חלול (הנקרא מינקת) וינק על ידו מהיין וטעם אותו, וא' או שטעם בכוס והחזירו לחבית, היין אסור בהנאה דחיישינן שמא נתמחו לנסך. אבל אם העכו"ם היה סבור שזה שמן ונמצא של יין, מותר למכור את היין, דכיון שחשב שזה שמן אין חשש שיתמוך לנסך.

נ"ז: ת"ח שישבו ושתו ועבר אדם וביקשו ממנו להשקותם, והתברר שהוא עכו"ם, "זא שהיין אסור בהנאה, מפני שהעכו"ם מבין שות' שהם חשופים אינם שותים שיכר וודאי זה יין ותכניו נגע ניסכו, ולא ראו מפני שחשבו שהוא ישראל ולכן לא התבוננו, וז"א שהיין מותר אפי' בשתייה, מפני שהעכו"ם מבין ששת' לא יבקשו ממנו למזוג יין, וודאי זה שיכר, והיין בליילא שלא ירצה שזה יין, וזא חדש שאין לו ריח של יין, ולא הוציאו בנטלא דא"כ הוי מגע עכו"ם שלא בכונה ואסור, אלא איירי ששכר מהחבית עצמה, ולא גזרו לאסור כוחו של בכונה אפילו בשתייה, ובהנאה ודאי לא נאסר, דלא עדיף מנגיעה ע"י דבר אחר שלא בכונה שהתיי רב בהנאה.

יין של ישראל **שהעכו"ם מזוג במים** כדי לתקנו לשתייה, שיינם היה חזק, אסור בשתייה, אע"פ שנגע בו העכו"ם, משום הרחקה מהעביירה, ומ"מ מותר בהנאה דלא גרע מנגיעה ע"י דבר אחר שלא בכונה.

ריש לקיש אסר לאכול בעיר בצרה פירות שאינם מעורשים דס"ל שהיא "כוס מרובה" והיא מארץ ישראל וא"כ פירותיה חייבים במעשר, ועוד אסר ריש לקיש מים שהעכו"ם השתחוו להם. ואמר לו רבי יוחנן שיחזור מיד כשבגדיו עליו (ולא ישאה לנוח בסורו הדיר) ויתיר להם, כי בצרה אינה בצר, ומים של רבים אינם

נאסרים, ואף שמם מחוברים אינם נאסרים באסור בשל יחיד, תלשם הגל - (לפנימיהם הם תלשים), והדין בדין אבני הר שנדלדלו מאלהים שיש בזה מחלוקת לעיל מ"ה, ואם תלשם בידו ואח"כ השתחוה להם, שיש בהם תפיסת דין דאדם, נאסרים לכ"ע.

נ"ט: רב חייא בר אבא איקלע לגבלא וראה בנות ישראל שנתעברו מגרים שמולו ולא טבולו, ושישראל שותים יין שמזוג העכו"ם, ושישראל אולמים תורומסים שהעכו"ם שלקו, ולא אמר להם כלום. ורבי יוחנן אמר שבניהם ממזרים, דס"ל שאין גרות בלי מילה וטבילה, וס"ל דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל חולד ממזר, וכן אמר שיינם יין נסך, שבת "סחור סחור וכוונתו לא תקרב", ועל תורומסם אמר שיש בו משום ביטולי כלינא, ועל מדינא אלא לפי שאינם בני תורה, ואע"פ שתורומס אינו נאכל כמות שהוא חי (וא"כ מדינא אסור), וא"כ יש בו משום ביטולי עכו"ם, רבי יוחנן סובר כאידך, לישנא שכל שאינו עושה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום ביטולי עכו"ם.

אין לשלוח ענבים עם העכו"ם שייבאם לגת, משום הרחקה מהעביירה, ואמנם בדיעבד אם הביא בסלים או בגיגיות קטנות, אע"פ שהיין מזלף על הענבים היין מותר.

נ"ט: עכו"ם שהכניס ידו לחבית יין להוציא משם משהו, יש להחזיק את ידו כדי שלא ישכשך ויאסור את היין בהנאה, דאין מנסכים אלא ע"י שכשוך, ולתשות את החבית עד שיצא כל היין, ואז היין יהיה מותר בהנאה, אבל אם יוציא ידו, אע"פ שאנו אחוים אותה א"א לשלול שלא ישכשך.

דמי יין נסך - אע"פ שאסור למכור יין נסך לעכו"ם, מפני מי"מ הנכרי שניסך יין מותר לקבל ממנו דמים, מפני שמשלם לו על מה שהזיקו דמי יין כשר לא שקיל. וכמו שסביוני שטעמו שניסך יין על ישראל שלא בפני עבודת כוכבים, לת"ק היין אסור אף בהנאה, ולרבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא היין מותר בהנאה, משום שאין מנסכים יין אלא בפני עבודת כוכבים, ומשום שאומרו לו לא כל הימנך לאסור ייני לאונס, ואף שלא סבירא לן כותיהו להתיי רבנן למכור משום אחר, מ"מ משום לא כל הימנך מותר להפער ממנו את מה שהזיקו.

ס: האם כשעכו"ם נגע בצידו חבית יין כל היין נאסר - חבית יין שניטל הברזא שלה ונגע שם עכו"ם, לא רפא כל היין שסמוך לנקב אסור בשתייה כיון שהוא נמשך לנקב לצאת משם, ואכל בהנאה מותר כיון שלא שכשך, דאבדק צד ואינו יכול לשכשך), והשאר מותר אף בשתייה, דסבר שיינא שצדידא אינו חיוב לאסור את כל היין שבחבית, (ואזי הלכה כרב פפא, שהרי בהנאה אומרת שצדידו מלויים במחלוקת דלהלן), ונמצא דס"ל כחיד, ויחיד ורבים הלכה כרבים, ולהלכה לכל אסור בשתייה ומותר בהנאה. וז"א שדעת רב פפא שהיין שעד הנקב מלאעלא אסור כיון שכולו נמשך לצאת דאך הנקב הוי חיבור, והשאר מותר.

רב יימר אמר שדין זה תלוי במחלוקת לגבי חבית שניקבה ונגע בה טבול יום, שלת"ק כולה טמאה, ולרבי יהודה אם ניקבה בפה שכל היין שבחבית פסי ליה זה, או בשוליה שכל היין נמשך לנקב זה, כולה טמאה דהוי חיבור, אבל כשהנקב בצד, מ"מ שבצידו הנקב טהור, וכדבריו סובר רב פפא.

עכו"ם ששפך יין מהחבית לכלי וישראל קיבלו והחזיק הכלי בידו, היין נאסר בהנאה, דכוחו הוא, ואסור משום הרחקה, אבל אם הישראל שופך ותעכו"ם מקבלו, היין מותר, אא"כ הטס העכו"ם את הכלי, דאז כיון שהוא

מגענע אלץ היינ, אסור הכינות מלאה שטאט שווארץ יעדן, לישינא אחרניא כיון שהטה בכיונה הוה ליה כרוח בכיונה אסור בשתייה.

עכו"ם הנושא נוד יין קשור, וישראל הולך מאחוריו ורואה שהעכו"ם איז גענוע ביין, לרב פסא אם הנוד מלא מותר, מפני שהיין איז מושתכשר, ואם הוא חסר אסור גמור ישכשו, ולרב אשי אף בחסר מותר, דאין דרך שיטתו בכך, **העכו"ם נושא גריות**, אם היא מלאה היין אסור שמוא נגע בו העכו"ם, ואם הגריות לא מלאה מותר, דאין חוששים שיגע, ואין קרקוש בכלל פתוח, ואע"פ שבשטושבו חבירם שהיין משתכשר מעט, כיון דלא ינאה ליה בכח שמוא יושפר היין, הוי כחוש שלא בכונה ומותר.

גת כושבינים בעל האתענבים בקורה, ללישנא קמא בכוחו כגון שעולה בעצמו על הסורים אסור לכו"ע, ובכח כוחו כגון שמגלגל את הגלגל שמפיל את הקורה על הענבים יש מחלוקת. וללישנא בתרא כבוחו יש מחלוקת ובכח כוחו מותר לכו"ע. ורב יעקב מנהר פקוד אסר בכח כוחו.

ס: חבית שנשברה והחזיקה העכו"ם שלא ישפך היין, אם נשברה לאורכה (-מלמעלה למטה, ועמדה להתפרק) מותר למכור את היין לעכו"ם, שאף שעי' ההדחקה נחשב כנוגע ביין ע"י החבית, מ"מ אין כאן כשכשור, ואם נשברה לרוחבה היין מותר גם בשתייה דלא נחשב נוגע כיון שגם בלעדי לא היה מתפרקת, כיון שהחצי העליון יושב על התחתון, ורק היה יוצא יין מעט מעט.

עכו"ם שהיה בגת אם היין שבה טופח להטפיח צריך הדחה וניגוב ע"י אפר ומים ואפר (בדקלמן ע"ה). ואם אין היין טופח להטפיח נחשב כהדחה.

אם העכו"ם נפל לבור יין ויצא מות, ימכר, דהוי נגיעה שלא בכונה, (ור"ש מתיר, וכשר"ש מתיר היינו אפילו בשתייה, וכשר"ש אסור היינו אף בהנאה), אמנם אם יצא חי אסור, דדמי ליה כיום אידים שהוא מודה על הצלתו, ומסתמא ניסבה בעלייתו, ואסור בהנאה.

אם מודד את היין בקנה או שהרג צרעה ע"י קנה, ימכר, דנתמון לדבר אחר ולא נגע ממש ביין, ור"ש מתיר אפילו בשתייה.

אם טפח על העכו"ם שמעלה תיחות ימכר, דאטו דרך ניסוח, ור"ש מתיר אפילו בשתייה.

י"א שהלכה כר"ש, ולמסקנה אין הלכה כר"ש.

אם זרק חבית לבור בכעסו, היין כשר אף לשתייה, ואם זרקת שלא מחמת כעס היין אסור, הגמ' מבארת דאריי' שהחבית מתגלגלת כל הזמן מכוחו (דקאזיל מנייה מנייה) ולכן שלא בחמתו חוששים שמוא נגע, אבל בלאו הכי היין מותר אף בזרקה שלא בכעסו, ובדמצינו ש'כל שבזב טמא כגון בחיבורים ביזו או בקנה שאם נגע בזה טמא הכלי הוא אינו אדם, בעכו"ם עושה יין נסך שאם נגע העכו"ם ביין ביזו או בקנה נעשה יין נסך, וכל שבזב טהור כגון ע"י זריקה, בעכו"ם אינו עושה יין נסך', אמנם לגבי היסט לרב אשי אע"פ שבזב טמא, לא נעשה יין נסך.

מתי חוששים שהעכו"ם נגע וניסך

לעיל נתבאר מאיזה שלב נעשה היין יין נסך, ואיזה נגיעה אורסת משום יין נסך, ולחלן יבואר מה הדין בין שלא ראינו שהוכריז יין נסך, וחוששים שהוא נסך ויטל, ומתי ויטל, וחוששים לכך מפני שהוא מתיראי שידעו מכך.

נמצא העכו"ם בצד בור יין, אם הישראל חייב ממוון לעכו"ם, והיין משועבד לרובו כאפותיקי, היין אסור דאטו ירא ליעוג ביין, ואם אין לו מלוה על אותו יין היין מותר מפני שהוא רדא ליעוג ביין.

ס"א. מתי יין של עכו"ם אין בו משום יין נסך-

המטהר יינו של עכו"ם שזורכו בכשרות כדי למוכרו לישראל, ולא נתן לעכו"ם דמים, והיין מפתח העכו"ם, (ומתיא מייירי שכתב לו התקבלתי, ואף כשאין מפתח וחוחם גם ישראל, רש"י), אם הבית פתוח לרה"ר, או שיש בו חלון של ישראל כגון הפתח אע"פ שהבית לא פתוח לרה"ר, (בלשון ראשון פירש רש"י שהבית פתוח פתוח ויש חלון בחצר כנגד פתח הבית), או שיש אשפה של ישראל כנגד הפתח, דדוך בני אדם לעמוד על האשפה, או דקל של ישראל כנגד הפתח שהעכו"ם מתיראי שמוא יעלה ליטול פירות ויראה, (ואם ראש הדקל חתוך שכבר אין בו פירות, נחלקו רב ר' אחא ורבינא אי לא מתיא, כיין שאין לישראל סיבה לטפס על הדקל, או דמהני מפני שיחשוש העכו"ם שיטפס לחפש בהמות), וגרים בעיר גם ישראלים, או שיש בה ורכלים ישראלים, היין מותר דמיתית ולא נגע שמוא ידאוהו ויפסיד, ואם כל העיר עכו"ם, ויש לעיר דלתים ובריח ולא נכנסים בה ורכלים אלא ברשות בשעה מסוימת וכולם יודעים מתי הם באים, היין אסור, א"כ ישב ושמר, ושומר מהני גם אם הוא יוצא ונכנס.

אם העכו"ם כתב התקבלתי ממך מעות (כלומר איני מאבק ביך מלהוציא כאילו התקבלתי ממך מעות), היין מותר בעכו"ם הל"ל, (דדן זה דטיפא הוא פירושא דרש"א. והתרת הוא אם יש מפתח או חותם ביד ישראל, ואם הבית פתוח לרה"ר מותר גם בלי מפתח וחוחם. רש"י פירוש הב"ח), אבל אם לא כתב ליטול את היין אין העכו"ם מניחי ליטלו בלי כשלב אסור, דלא מיראת, מפני שאין יראוהו שנגע אלא טהור שלו.

הקונה או השוכר בית בחצר העכו"ם, ושם בחצר יין והישראל דר באותה חצר, אע"פ שאין לישראל מפתח ואין החביות ותחתונתו, היין מותר, ואם הוא דר בחצר אחרת מותר אם יש מפתח וחוחם ביד ישראל, שכיון שהיין של ישראל העכו"ם מפתח לזיף שמוא יריבשי בו ישראל הדו בחצר אחרת. ולחכמים אינו מותר אלא כשיש שומר, או שיהיה ממונה לבוא ואינו בא דזוקק בזמנים מסוימים, אבל אם הוא בא בזמנים מסוימים אסור דלא מיראת העכו"ם.

ס"א: וכן במטמיה יין העכו"ם, אם היין מפתח חוחם בידו דהוי כשומר היוצא ונכנס, ואם הוא דר בחצר אחרת לר"מ אסור אע"פ שמפתח וחוחם בידי.

לרשב"א רשות העכו"ם אחת היא. לרב יהודה כוונתו להקל, והיינו שית"ק בעיר שכולה עובדי כוכבים אם היין ברשות עכו"ם אחר, אסור כמו ברשות העכו"ם עצמו, דחיישינן לגומלין (-שיתן לו ויתבטחה הוא יתן גם לו). ולרשב"א ברשות אחר מותר דלא חיישינן לגומלין ומירתת. ולרב נחמן כונת רשב"א להחמיר, והיינו שית"ק מתיר ברשות אחר והוא אסור אע"פ שבעה"ב יחד קרי זוית לישראל והוא לא נוגע שלא יתפס עליו כגנב. דחיישינן קצתו לבעלים של היין עלעת יין והתעללין בו מירתת למסוכ, ותניא כותיה דרב נחמן שרשב"א אסור ברשות אחר, דחיישינן לרמזאים שגומלים זה לזה.

אם הניח העכו"ם הבית של יין כשר שישראל קנה באשראי **אצל הארים שלו** שגם הוא עכו"ם, רבנן דבי דבי רצו לומר דבזה לא חיישינן לגומלין, יין שאין דרך הארים להיות אצל הבעלים, ואמרו רבא שבאריס אסור אף למ"ד לא חיישינן לגומלין, כיון שהארים ירא מדאדנו והוא יחפה עליו שאם נעיר עליו שלא נגע.

כרך שמונה שם יין ישראל ועכו"ם **נמצא בין חביות של ישראל**, אם הוא חלש ושי אימת שופטי העיר עליו ואם ימצאוהו טועג יתא נתפס עליו כגנב, היין מותר בשתייה, ואם לאו היין אסור אף בהנאה.

כתב רש"י, **מסקנא דמילתא**: א' מגע עובד כוכבים, אם נתמון לגעת ושכשר כהן בהנאה אע"פ שלא ניסך משום הרהקא, וישאל כבונה (כגון שלא הכיר בו שהוא יין, או נפל לבור יין, או נתמון עובד דבר שפלו ליון) מותר בהנאה. ב' מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר, אם אנו יודעים שנתמון לדבר אחר, מותר בהנאה, ואם נגע בכונה ולא יודעים למה נתמון אסור בהנאה. ג' כחוש של עובד כוכבים בחיבורים, אם הכיר בו שהוא יין אסור בהנאה משום הרהקא, לא הכיר בו מותר אף בשתייה, ושלא בחיבורים כגון זריקה מותר אף בשתייה ואפילו נתמון.

השוכר את הפועל

מתי שכר יין נסך אסור

מלבד מה שז"ן נסך אסור בהנאה, וגם דמיו אסורים בהנאה, גם שכר שקיבל ישראל מתמורה לעבודה ביין נסך אסור באופנים מסוימים. ולהלן יבואר באלו אופנים השכר נאסר, ומדוע, והאם גם בסתם יינם השכר נאסר, ומתי נחשב השכר כתמורה ליון נסך אסור, והאם גם כאשר הפועל היא השמדת היין נסך מ"מ השכר אסור מפני שהפועל ירונה בקיומו' של היין נסך.

ס"ב. עכו"ם ששכר ישראל לעשות ביין נסך

לחריקו מכלי אל כלי אל ואתעבידו ממקום למקום, השכר אסור בהנאה משום קנס.

ואין השכר נאסר אלא מצד אסור היין בהנאה, שהרי ערלה וכלאי הנכנס אע"פ שהם אסורים בהנאה, אם מכרם וקידש בדמיהם בחיבורם, ומבואר שאיסורי הגאה דמיהם מותרים, וכ"ש שכר פעולתו.

ואין השכר נאסר משום שהיין תופס את דמיו כעבודת כוכבים עצמה, שהרי שביעית אע"פ שתופסת דמיה אף השכר נאסר כשאמר לקוט לי ירק היום, ורק כשאמר 'לקוט לי בן ירק היום' שכרו אסור להשהותו אחר הביעור, אלא מתבער בשביעית, דלשון מכר הוא, דמשמע לקוט לי ירק שבויו.

איתא בברייתא **שחמרים שהיו עושים מלאכה בפירות שביעית** שכרם שביעית. הגמרא שואלת כשנמצא זה פורע חובו בפירות שביעית, והתורה אמרה "לאכלה" ולא לסחוריה. אביי מתיר שנותנים שכרם בדרך התר, כדמצינו שאף שאסור לתת פירות מעשר שני להעלותם לירושלים ע"מ לקבל מהם, דאסור לפרוע חובו ממועשר שני אע"פ שגם המקבל אוכלו בירושלים, מ"מ יכול לומר שני של שיעלה לו שיאכלו וישתמו מהם, ונותנים להם בצורה של תמתת חוים.

ס"ב: ולרבא הכונה שקנסו חכמים ששכרם יהיה קדוש בקדושת שביעית, ואף שבאומר הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום שכרן מותר, שאני חמרים ששכרם מרובה, (וביין נסך החמירין אף בפועל ששכרו מועט).

ואם שכר פועל לעשות מלאכה בסתם יינם (דאסורו חמור כיון נסך שאסור בהנאה, וטומאתו קלה מיון נסך שיין נסך מטפא טומאת חמורה בביתו, וסתם יינן מטמא טומאת משקין בביביעית), שכרו אסור, ומעשה באדם שהשכיר ספינה לסתם יינם ונתנו לו חטים בשכרו, ואמרו לו רב חסדא שצריך לשורפם, ולא יפזרם שמוא יבואו בהם לידי תקלה, ולא ישרפם יפזרם שמוא יבואו לזבל בהם, ולא מהני שישרפם בעין, שמוא ימצאום ויקחום, (דאף שאבן של סקילה ועץ של תליה וסיף של הריגה וסודר של חניקה נקברים עימו, דכתיב "לא תליה וסודר על העץ כי קבור תקברנו" – אף העץ במשמשו, ומשמעט דמייירי בתלוש שאין

מחוסר אחריות, ומבואר שאנ'ם שהענין באסור בתנא קוברין איתו כמות שהוא ואין חוששים לתקלה, התם כיון שזה נקבר בבית הקברות המתוקן בבי"ד אין חשש תקלה שכל מי שיבוצע זאת ידע שזה ממרזגי ביד"ד ויפרישו, אבל כאן המוצא יחשוב שמישהו גנב את זה וקבר זאת כאן).

דיני אתנן

התנן טלה לזנות בתורה לבאיא, הטלה אסור לקרנן ולמקדש, דכתיב "אל תבא אתנן וזנו ומיחו כלב" (דבר הניתן תמורת כלב) ביד ד' אלוקרן לכל נדה, כי תועבת ד' אלוקרן גם שניהם". ולהלן יבואר האם הטלה נאסר כשתננו לה לפני הביאה או לאחר הביאה, ודינם אם מוכבים בהקשר לדין שיובא האלן שהולוה פירות בשביעית ופרעם בשמינית אין להם דין חליפי שביעית. שזה שייך לסוגיא לעיל בענין מתי שכן פועלים על פעולה בין נסך נאסר.

שכר הנתון לתלם באתנן ואח"כ **בא עליה**, כשבא עליה נאסר הטלה, הולחן לכנסוף **לא בא עליה** פשיטא שהטלה מותר להקריבה.

ואם **הקריבתו לפני שבא עליה**, אם אמר לה שתקנה אותו מעכשיו לפני הביאה, הטלה מותר, ואם לא אמר לה קני מעכשיו אסורה להקריב אותו, דכתיב "ואיש כי יקדיש את ביתו קודש" מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו. ואם אמר לה שיהיה אצלה עד הביאה, ואם תצטרך תקנה מעכשיו, הטלה מותר בהקריבה. וכן אם בא עליה ואח"כ נתן לה אתנן, הטלה מותר בהקריבה.

רב הושעיא מוסתפק מה הדין **בהקדישתו לפני שבא עליה**, אם הדין כמו בהקריבה, דאמירתו לגבזה כמסירתו להדיטו, או דכיון שהוא בעין נאסר. תיקן.

בא עליה ואח"כ נתן לה, הטלה מותר, דאין זה אלא מתנה בעלמא. אנ"פ שאמרו לה הבעלי לי בטלה (סתם), אף אמר לה הבעלי לי בטלה זה, הטלה לא נאסר כיוון דמיוחסר משיכה, ואם הטלה בחצירה, או שהיה עובדת כוכבים שלא נאמר בהם דין משיכה דכתיב "או קנה מיד עמיתך", הטלה נאסר, והחידוש כשהטלה בחצירה הוא שאף אם עשה את הטלה אפסותיקי אם לא יתן לה מעות עד תאריך מסוים, מ"מ הטלה נאסר.

חליפי שביעית

כיון שאנו עוסקים בבואור מתי שכר פועלים עבור פעולה בין נסך אסור את הדמיים, כיון שאנו נחשב ממורה לזין נסך, נבארת הגמרא מתי דבר שניתן פירות שביעית של ויל שביעית.

הלווה פירות שביעית קודם זמן הביעור ואוכלם ופרוע פירות בשמינית, אין לפירות דין חליפי שביעית ואין בהם קדושת שביעית, כיון שבבארת שעה פירות שביעית לא קיימים ולא תחליף את בזה. (ב"ב ס"ו).

ס"ג: מעות שניתנו עבור מזון הפועלים - מותר לתת לפועלים עכ"ם או עמי הארץ דינר ולומר להם שיקנו בזה אוכל ושתייה, וא"צ לחשוש שיקנו בהם פירות שביעית וזמן החשוד (אף שאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר מוג' סעודות), או פירות שאינם **מועשרים** ונמצא שהאכילם דבר שאינו מועשו, וכן אין נסך אם הם עכ"ם, ונמצא מאכילם יין נסך ונתנה מיין נסך, דלא ספי להו מדיי אלא נתן להם מעות, אבל אסור לומר להם צאו ואכלו ואני מוחשב, דאז הו' נחשב שהוא קונה את האוכל והשתייה ומאכילם, שהרי לא נתנו מעות.
לרב חסדא איירי הכא בחנוני שרגיל למכור לבעה"ב בהקפה, שבעה"ב מושועבד לו מהזמנו שנתן להם פירות והוי כנותן מיד ליד, וקנה דינר של בעל הבית בסמנה דעתיה, והוי חליפי איסור, אבל בחנוני שאין דרכו למכור לו בהקפה מותר.

ורבא חולק וסובר שגם באין רגיל להקריב בעה"ב משתעבד כמו ערב שהוא משתעבד עכ"ם שלא באה הבה"ב לידו, ומ"מ כיון שאין דינר המיוחד לפרעון מותר. ורישא איירי היכא שהקדים ונתן לו דינר ולכן אסור דמשל בעה"ב הם אוכלים ואיסורא דידיה הוא.

ולרב אשי ברישא איירי שנטל מיד התנאי ונתן להם ביד ולכן אסור דאיתו ספי להם איסורא, ואין האיסור בגלל מה שפייע אח"כ אלא קנה במשיכה ונמצא שילקח יין נסך והשתקו לפועלי, אבל באופנים שבתן בלוקח היתר ופרע לאחר זמן, לאו תלפיון ניהו לאיתפוס.

אם 'רוצה בקיומו' אסור

הגמרא ממשיכה לעסוק בבואור מתי שכר פעולה ביין נסך נאסר, ומבארת אלא כאשר השכר הוא במתורה להדמיות היין נסך השכר נאסר משום שהפועל רוצה בקיומו' של היין נסך, ואגב זה יבאר אלא 'רוצה בקיומו' אסור בכלאים ובעבודתו, ובגר וישראל שידשו את אביהם וישראל נטל דברים מותרים במקום עבודה זרה, והאם מותר לעכל'ם למכור עבודת כוכבים לפני שהוא מתגיית.

עכ"ם ששכר ישראל לשכור בחצירה של יין נסך ולשפוך את יניה, אע"פ שהוא רוצה בקיומה כדי לשבורה שכרה מותר, כיון שהוא ממעט בזה את התפילה.

ס"ד, וריאה לזה מוא דאיתא בברייתא שאף שאסור לעדור עם עכ"ם בכלאים, מותר **לעקור כלאים כדי למעט את התפילה**, והברייתא היא לשטית ר"ע דס"ל שלא רק המנכס והמוחפש (-מכסה בעפר אחרי הוריעה כדרך כל הזורעים) בכלאים לוקח דהיינו נמי זורע, דשניהם מוותרם להצמיח, אלא אף המקינן (לוקח - שרועים) אחר והוא עשה להם סיי' וגדר בקוצים כדי לקיימם, ולוקח משום דכתיב "כלאים שדך לא" שלא יהיו כלאים בשדה). ומ"מ לא נאסר לעקור משום שהוא רוצה בקיומה כדי לעוקרה, אבל מותר כדי למעט את התפילה.

ואין לומר שהברייתא היא כרבנן דס"ל שהמקיים כלאים אינו לוקה, דא"כ אף לקיים מותר, ואם נאמרו דאירי' בחינם וכרבי יהודה (לעיל כ.) שאוסר לתת להם תמנת חינם, מ"מ אם לרבי יהודה מותר לעקור בחינם כדי למעט את התפילה, אף לר"ע מותר.

עכ"ם שקיבל מעות במתורה לעבודת כוכבים, המעות לא נאסרים בהנאה, כדמצינו בברייתא שאם עכ"ם היה חייב מעות לישראל, והוא מכר עבודת כוכבים או יין נסך והביא לו, המעות מותרות, אבל אם נאמרו כי תכסי שימיתן עד שימירכם ויביא לו אסור. והטעם שהכר שפאסור, משום שהישראל רוצה בקיום הע"ז או היין נסך.

עכ"ם וגר שירשו את אביהם העכ"ם מותר לטול בירושה מעות כנגד ע"ז (וכדלהלן) אע"פ שרוצה בקיומה, ידיושת הגר הקילו בה רבנן כדי שלא יחזור לקלוקלו, וכדמצינו שכל ההתיר הוא בירושה, אבל בשותפות אסור, ויכול הגר יכול לומר לעכ"ם שישאל עבודת כוכבים והוא יטול מעות, או שישטול יין נסך והוא יטול פירות, אבל אם באו כבר לרשות הגר אסור.

רבה בר עולא רצה לתרץ שמדובר בעבודת כוכבים המתחלקת לפי שבירה כגון זבח ונסך שאם הישבר ויחלקו לשברים, דלא איכפת ליה בשבירתו, ויין נסך מיירי בחרס הדרינני שתיין בלוע בתוכו ופולט כששריים אותו במים, וממילא לא איכפת לו שישברו. והגמרא דוחה שהרי עדיין הוא רוצה שלא יגנבו או יאבדו.

רב נחמן רוצה להביא ראייה שהמעות מותרות ממה שרבה בר אבהו אמר לאלו שבאו להתגיר **שיקיימו וימכרו את כל מה שיש להם לפני הגירות** שהיי אח"כ ויהי אסור להם למכור עבודת כוכבים שבידיהם, ומבואר

שהמעות לע"ם מה שמכרו כשהיו עכ"ם מותרות. והגמ' דוחה ש"י"ל ששם מותר כיון שהיה דעתו להתגיר, ודאי ביטלה ועכ"ם מבטל עבודת כוכבים, וממילא דמיה מותרים דהא ביטלה.

ביטול עבודת כוכבים

ס"ד: הגמ' מוסתפקת אם **גר תושב יכול לבטל עבודת כוכבים** אע"פ שאינו עובדה, כיון שהוא בר מיניה של עובד כוכבים בכל שאר עבודות, או שאינו יכול לבטלה כיון שאינו עובדה. ורב נחמן אומר שמסתבר שמי שאינו עובד ע"ז אינו יכול לבטלה, והא דאמר (לעיל כ"ב.) שישאל היה יכול לבטל ע"ז של עכ"ם אם לא החששו שיגביה ואח"כ יבטל, היינו דחוקא לדיב"ל ולא לדיד"ה.

ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק, יכול לומר לנכרי שיבטלה, אבל אם כבר באה לידו לא.

עובד כוכבים יכול לבטל גם עבודת כוכבים של חבירו, גם אם הוא עובד לעבודת כוכבים מסוג אחר (כגון שעובד לפעור ולא למרקוליס).

גר תושב

איזהו גר תושב לר"מ היינו שקיבל לפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז, ולחכמים היינו שקיבל ז' מצוות בני נח. ולאחרים שאינם ע"ל אין גר תושב לענין שיהיי ישראל מצווים להחיותם, כיון שגם שאר עכ"ם מצווים בזה, ורק מי שקיבל עלייו את כל המצוות חוץ מאכילת גבילות הוא גר תושב.

דיני גר תושב - מותר ליחד אצלו יין עד שילך כדי מיל או יותר, דכיון אלא פלח לא נגע ולא מנסך, אפי' בעיר שרורבה **עכ"ם**, כיון שהוא לא יין לעכ"ם לגעת ביין, ואין חוששים לאיחלופי בזמן מועט, אבל אסור להפקיד אצלו יין לזמן מרובה, אפי' בעיר שרורבה ישראל שמו' יתחלק ביניה, וינינו מותר בהנאה כמו שמונו שהוא מנאה ואסור בשבירה, והיינו קודם שחיתורו של שמו' הנעלים, אבל לאחר הבחינים דינו כעכ"ם. דכיון שלא מל הוא חשוד לכל התורה, והיינו שאינו יכול לתת רשות או לבטל רשות אם לא עירב עם בני החצר, וכמו שמצינו שעכ"ם אינו יכול לתת או לבטל רשות, אלא צריך לשכור מותרות, וישראל מומזר יכול לתת או לבטל (באמירת רשותי קנייה לך או רשותי מבוטלת לך, וא"צ לזכות על ידי קנין), רק אם הוא משכור שבתו פברסאיא אע"פ שהוא מומזר לחלל בצינעא. ולרשב"ג יינו יין נסך דאינו מקפיד על מנגע עובד כוכבים, וי"א שיינו מותר אף בשתייה.

ס"ה, גר תושב שקיבל עליו ללמוד, ועברו עליו ר"ב חודש ולא מל מל, הוא ראי כמין נכנ"ם.

איזהו גר תושב, כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, והיינו לענין להחיותו, אבל לענין לתת מתנות ביים אידם, די שידועים בו שאינו עובד עבודת כוכבים.

התענוג בעוה"ב אין דומה לו בתענוגי עוה"ז, וכדכתיב "עין לא ראתה אלוקים וזולתך יעשה למלכה לו".

מה נאסר מדין חליפי יין נסך

הגמרא ממשיכה לבאר מתי נאסר גם שכר שתגיע תמורת פעולה ביין נסך, כהמשך למה שנתבאר בתחילת הפרק.

שכר הבאת יין נסך - עכ"ם ששכר ישראל לעכ"ם מלאכה בארת (לא בין נסך), מבואר במתני' שאע"פ שאמרו לו להעביר חבתי יין נסך ממקום למקום כל שכרו מותר, והגמרא מבארת שהיינו שאמרו לו כך לעתותיו ערב אחר שנמזר זמן שכר פעולתו, אבל בלאו הכי שכרו אסור.

ורבא אומר דאיריי שאמרו לך שיעביד כל חבית בפירוטה, עזא זיווק שבר אותה חבית לתור או שלא יטול שטר העברת אותה חבית, והשאיר מותר בין שאין קשר בין שבר שאר החביות לשבר אותה חבית, דכל דאחל יש עליה שבר כפני עצמה, (אבל אם אמר לו שיעביד אמר חבית בנזא פירוטות ואחת מהן היא יין נסך, שכרו אסור דכל כמה שלא העביר את כולם לא מושלם לו כלום, וממילא כל השטר קשור לאותה חבית.

ע"ס: ששכר חמור מישראל להביא עליו יין נסך
קנסו חכמים ששכרו אסור, ואם שכרו לישב עליו א"ע"פ שהניח עליו לגינו של יין נסך שכרו מותר, שאע"פ שהשוכר רשאי להניח על החמור כסותו ולגניתו ומזונות לאותה דרך אפילו מהלך כמה ימים, מ"מ כיון שאינו מונע מהתשלום אם לא הניח, השכר מותר. (והחמור יכול להניח על הברהמה שעוריים ותבן ומזונות רק לאותו היום, מכאן ואילך השוכר מעכב עליו. והיינו באופן שמצוי לקנות ממוסע למסע כדי מהלך יום אחד, דכיון שאין דרך השוכר לטרודה, יכול להניח על החמור, מ"ש"ל החמור שדרכו לטרודה, אבל אם מצוי לקנות כל הזמן גם השוכר לא יכול להניח, ואם אינו מצוי גם החמור יכול להניח).

ס"ה: השופך יין לגודות שיש בהם יין נסך, מותר לו ליטול שכר על השפיכה כיוון שהטירחה שלו היא לפני שהיין נאסר שמגיעו לקמקעית. וכו"מ אם הוא רוצה בקיום היין (עד שיעבידו את הנזה) אסור לו ליטול שכר, ורק אם התנה שיקבל שכר גם אם יתבקע הכלים, שכרו מותר, וכן אם יש להם כלים אחרים מותר, וכן אין ליטול שכר העברת יין נסך בנזה, אא"כ מסדר שהעברת הנזה תהיה בחינם ויטול שכר רק על השפיכה.

דיני תערובת איסור והתר

איסור נתערב בהתר, יש בזה הרבה פרטי וחילוקי דינים, ויש בזה הברד אל התערובות היא כל בלח שאז הוא מתערב לגמרי, לביש בישא שבו אם אחרי התערובות כל אחד עומד בפני עצמו, וכן יש חילוק (בלח בלח) בין מין במינו. שאין אחד נותן טעם בשני, למין בשאינו מינו שאחד נותן טעם בשני, וכן יש לדון מה נחשב מין במינו ומה נחשב מין בשאינו מינו, וכאשר לח מתערב ביבש צריך לדון האם היבש בלע מוחלל או לא, וכן יש לדון האם טעם האיסור אסור גם כשהוא פוגם את ההתר או רק כשהוא מושביט, והאם רק תערובת ממש אסורת. או שגם ריח האיסור אסור ואסור. ולהלן יבוארו הרבה פרטי דינים בזה, ביין נסך וכו' בשאר אורוהין.

יין נסך שנשפך על ענבים, אם הענבים שלמים ידיוכם במים והם מותרות, ואם הענבים מבוקעות הם אסורות.

יין נסך שנשפך על תאנים או תמרים, אם יש בהנאתו אסור טעם (-שנהנה מעטמו של האיסור שהוא נותן טעם לעשב) אסור, אבל לא מותר, ואם היין נותן בהם טעם לפגם (כגון בנפל ע"ג גרוגרות) מותר.

יין נסך שנשפך על חייטים החייטים אסורות, דחייטים כיון שיש בהם סדק הוו כענבים מבוקעות, ואסור למוכרם לעכו"ם. שגמא ימכרם לישראל, כמו שמצינו שאסור למכור לעכו"ם שחאב שבו כלאים שארוג בו חוט אחד של כלאים ואין מקומו ניכר. שגמא ימכרנו לישראל, (ולא יעשהו מרדעת לחמור, אבל מותר לעשות מזה תכריכים למת מצווה דכתיב "במתים חפש") כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות, אבל מותר לטחון ולאפות ולמכור את הלחם לעכו"ם שלא בפני ישראל, ואין לחוש שימכרם לישראל, כיון שפת עפרים אסורה, אבל בפני ישראל אסור כיון שאז הישראל יקנה אותה, דסבר שהיא פת שנאפתה ע"י ישראל שהיא מותרת.

ס"א, אם מין במינו היינו בשמא או בטעמא-

יין נסך ישן שנתערב בענבים, אסורו בנותן טעם.

יין נסך חדש שנתערב בענבים, לאביי אסורו במשור, דכיון שטעמם שווה הוי מין במינו שאסור במשור, ולרבא אסור בנותן טעם, דכיון ששמם שונה הוי מין בשאינו מינו, שאסור בנותן טעם. וכל היכא דאמרין 'נותן טעם' ואין טעמו ניכר, שיעורו בשישים.

וכן נחלקו **היכא שהטעם שונה והשם שווה**, כגון חומץ יין וחומץ שיכר שאחד אסור ואחד מותר, ואז שאור של חייטים ושאור של שעורים אחד של חולין ואחד של תרומה, שנתערבו, לאביי כיון שטעמם שונה הוי מין בשאינו מינו שאסור בנותן טעם, ולרבא כיון ששמם שווה הוי מין במינו שאסור בבשורה. אגמם להלכה גם מין במינו אסור בנותן טעם, חוץ מטביל ויין נסך.

אביי מוכיח דכדריי מואה אדיתא **במתין קדירה שנפלו לתוכה תבלינים מוכמה שמות** (כגון פפלל לבן ושחור וארוך) **והם מין אחד או מוכמה מינים**, ואין בכל אחד לבדו כדי לתלב וצטפורס ותיבלו, והם של איסור, אסוריים ומצטרפים לאסור את התבשיל. ואמר חזקיה דמיירי שכולם מיני מתוקה שכולם טעמם מתוק, שכולם שורים למתן את הקדיירה, ומבואר שהולכים על הטעם. ולרבא צ"ל דאיריי לר"מ שסובר שכל איסורי התורה מצטרפים זה עם זה אע"פ שאינם שוים לא בשם ולא בטעם, (וחזקיה ליתא). (דכתיב "לא תאכל כל תערובת" – כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל).

חומץ איסור שנפל לתוך יין היתר, לכ"ע אינו אסור אלא בנותן טעם, דנשתעבד עת חלוקים בשמם ובטעמם, ואין היין מטביל ריח החומץ דה שנתערב בתוכו, וכן החומץ מטביל ריח היין כיון שהרוב יין.

ס"ו: יין שנפל לתוך חומץ- לאביי אסורו במשור, דכל דבר שריחו חומץ וטעמו יין נדון כחומץ וכבר משתגיע לאוריי הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ ונעשה שוים בריחם קודם שנתערבו, וממילא שנתערבו כבר הוי מין במינו שאסור במשורו. ולרבא דבר שריחו חומץ וטעמו יין נדון כיון, וממילא הוי מין בשאינו מינו שאסור בנותן טעם.

אם ריחא מילתא או לא-

מותר שעכו"ם יריח מיין הישראל דרך בת תיהא -) המונה נקב שנוקבים במגופת החבית כדי להריח את היין (וביודקה). לאביי אסור לישאר **לחרי מין העכו"ם**. דריחא מילתא, ולרבא מותר להריח, דריחא לאו מילתא.

רבא מוכיח דכדריי מואה אדיתא בתרומות **שתנור שהסיקוה בכמון של תרומה ואח"כ אפז בו את הפת** הפת מותרת לזרים, ומבואר שריחא לאו מילתא, והם שהוטף בתרומה אינו אסור, דתרומה אינו איסור איסור גמא. ולאביי שאין תחת שהאיסור כבר נשרף.

הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית יין של תרומה- ר"מ אסר לפי ששאבה את ריח היין, רבי יהודה מתייר, ורבי יוסי מתייר בשל חייטים ואוסר בשל שעורים מפני שהשעורים שאובות. הגמרא אומרת שלרבא דזאי מבואר כאן שיש מחלוקת תנאים אין ריחא מילתא. ולאביי כיון שאמר ריש לקיש בשפת חמה וחבית פתוחה אסור לכ"ע דודאי עייל בה ריחא, ובפת צוננת וחבית מגופה מותר לכ"ע, והמחלוקת היא בפת חמה וחבית מגופה, או בפת צוננת וחבית פתוחה, מה שאמר אביי שריחא מילתא היינו כגון פת חמה וחבית פתוחה, וככו"ע).

נותן טעם לפגם

תערובת איסור בהתר, כל בלח, או יבש שבלע איסור, יש לדון האם התתר נאסר רק כשטעמו האיסור משביט אותו, או גם כשהוא פגם. ולהלן יבוארו השיטות בזה, ומה נחשב פגם, והאם יש חילוק בין דבר שמתחילה פגם לבין דבר שמתחילה השביט ולבסוף פגם.

ס"ז, חומץ שנפל ע"ג גריסים, אם הגריסים רותחים הוי נותן טעם לפגם ומותר, אבל אם הגריסים היו צוננים ורק אח"כ הרתיחים, הוי כהשביט ולבסוף פגם, ואסור.

להלכה נותן טעם לפגם מותר.

מה נחשב פגם- ללישנא קמא אמר ריש לקיש חומרא, 'נותן טעם לפגם שאמרו לא שיאמרו קדירה זו חסירה' מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין. - שאם הקדירה פגומה מחמת דבר אחר לא תולים את הפגם באיסור והקדירה אסורה, אלא כל שאין חסירה כלום ואינה נאכלת מפני זה, והיינו שהאיסור בפני עצמו פוגם את הטעם, ואגמם א"צ שאינה נאכלת כלל, ומספיק שהאיסור יפגום מעט בשביל לא לאסור. וללישנא בתרא אמר ריש לקיש קולא שנותן טעם לפגם שאמרו אין אומרין קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין לומר שאף שעשכשו האיסור פגום, אילו לא היתה חסירה מלח או תבלין לא היה האיסור פגם, אלא השתא מיהא הא פגמהו ומותר.

ס"ז: אם נתערב טעם האיסור וממשו, הכל אסור, ואם יש מהאיסור כזית בכדי אכילת פרס לוקים עליו אע"פ שלא אכל את האיסור בבת אחת, דכיון שלא שהה באכילתו אלא כדי אכילת פרס מצטרפין אכילתו ולוקה, אבל אם בשביל לאכול כזית מן האיסור צריך יותר מזה כדאי פרס, הוי כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקים, קדים להו לרובנ דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה, ופרס היא חצי ככר של עיזים תלוממן שזה ארבע ביצים. אבל אם נתערב רק טעם האיסור ולא ממשו כגון חלב שנפל לקדירה, או ח' לב שנימוח ואין ממשו בעין, אסור ואין לוקים עליו, ואם טעם האיסור פוגם מותר.

שיטת ר"מ שנותן טעם לפגם אסור, שחרי גיעוליי עכו"ם שאסרה תורה להשתמש בכלי מדין ללא הכשרתם בכדי שישלטו גיעוליי בעליהם, הם נותן טעם לפגם, דכל תבשיל שלן לילה לא נפגם טעמו ועובר צורתו, ואסורים. ולר"ש לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומה. ולר"מ אפילו קדירה בת יומה א"א דלא פגמה פורתא בתבשיל שבא אחריו, ואפ"ה אסר רחמנא.

שיטת ר"ש שנותן לגר"נ וכו' - להאריה לגר קרויה נבילה ושאניה ראוויה לגר אינה קרויה נבילה, (ולר"מ זה לא למעט רק סרוחה מעיקרא שהיתה מוכת שחין מחיים, דמעיקרא לא על חלה עשה שם נבילה, אבל היכא שסאורה מעיקרא לא פקע האיסור בגלל הפגם. ולר"ש א"צ קולא למעט סרוחה מעיקרא, דעפראי בעלמא פגם).

ס"ח, שיטת רבי יוחנן שהמחלוקת בנותן טעם לפגם אינה בפגום מעיקרא, והגמ"מ מסתפקת אם לדבריו בהשביט ולבסוף פגם אסור לכ"ע, או שגם בזה נחלקו.

שיטת עולא שגם ר"מ לא אסר אלא כשהשביח בתחילה ולבסוף פגם, אבל בפגם מעיקרא לא.

והא שנחלקו ת"ק ור"ש **ביין שנפל לתוך עדשים או חומץ שנפל לתוך גריסים**, אייזי בנפל לתוך גריסים צוננים והרתיחים, הדיו כהשביח ולבסוף פגם.

והא שנחלקו ת"ק ור"ש היכא **שנפל שאור של חולין לתוך העיסה והחמיצה**, ואח"כ נפל לעיסה שאור

של תרומה או כלאי הכרם, ויש בו כדי להחמיץ או שנפלו שניהם יחד ובכל אחד לבדו יש כדי להחמיץ אבל כשנפלו שניהם היא נפגמת, שלת"ק העיסה נאסרת, ולר"ש אינה נאסרת כיוון שההמיהה יותר מדאי ונפגמה, ומבואר שר"מ אוסר בפגם מעיקרא שהרי היא מחומצת כבר, י"ל דשאני עיסה הואיל וראויה לחמוע עיסות אחרות, וממילא אף שזה פגם לענין אכילה, כיון שזה השביח לענין לחמוע עיסות אחרות אסור.

ט"ח: הגמ' מוכיחה בדברי רבי יוחנן מזה דאיתא התם שאם התרומה או כלאי הכרם נפלו בתחילה, העיסה נאסרת, ומבואר שאע"פ שאח"כ כשנפל השאור של החולץ הוי פגם מ"מ לא אסור.

והיכא **שנפלו יחד החולץ והתרומה או כלאי הכרם**, לרבנן העיסה נאסרת, ולר"ש מותרת, וטעמו רבנן לר"ש שהרי האיסור גרם שהעיסה תחמיץ יותר מהר, וענה להם ר"ש שכשהשביחו שניהם השביחו ולא האיסור לבדו, וכשפגמו שניהם פגמו, ואין ההתר נמצטרף לאיסור לאסור, דר"ש טעמיה שגם איסור לא מצטרף עם עוד איסור, כדנתן לעולה וכלאי הכרם מצטרפים אם נפלו שניהם לפחות ממאמאי, ר"ש אומר אין מצטרפים.

רב אסר שיכר שנפל לתוכו עכבר רב ששת מבאר שזה דין מיוחד בעכבר, דשרץ חידוש הוא, דהתורה אסרתו א"פ שהוא מאוס ואנשים בדלים ממנו גם כלי אהורה, ולמה הוצרכה התורה להזהיר עליו, (והרי"ף בעקבות דמאתא, אבל עכברא דדברא עולה על שלחן מלכים), לכן הוא אוסר גם בנותן טעם לפגם, (והא דאינו מטמא כשהוא יבש אלא כשהוא חם, (שכין שהוא מאוס ואנשים בדלים ממונעו למה הוצרכה התורה להזהיר ממנו, ש"מ דאפילו כשהוא יבש מטמא), הטעם הוא משום דכתיב "במומים" כשהם חלים ענין מומם, וכדמצינו ששכבת זרע מטמאה ללחא ולא יבשה, דכתיב "שכבת זרע" בראויה להזריע).

ובא פוסק שנותן טעם לפגם מותר, ובדעת רב מסתפק רבא אם רב אוסר בנותן טעם לפגם ואין הלכה כמותו, ואו שעכבר מביא את השריכר.

ט"ט: הגמרא מסתפקת מה **אילו כשנפל עכבר לתוך חומץ**, (ד"ל שהחומץ טעמו קשה ואין העכבר מפניו לתת בו טעם), וממה שרב כהנא אסר עכבר שנפל לחומץ אין משם ראיא לעלמא, דשם העכבר נחתך לחתיכות דקות מאד, והשמישים שביעל תחיתות שרץ עם החומץ, ושרץ אינו מעדשה כמו שומאית, ורבינא רצה להתירם אם יש מאור כנגדו, ולא גרע מתרומה, וטעם רב תחליפא בר גיזא שהרי מצינו שתכלין תרומה לא בטל בחולץ, ורב אחאי התיי אם יש חמישים כנגדו שכין שחומץ טעמו קשה א"צ שישם לבטלו, דאפילו בחמישים אינו נותן טעם, ורב שמואל בריה דרב אקאא התיי אם יש שמישים כנגדו.

והלכה בה בשיכר בין בחומץ מותר בשישים, וכן בכל איסורי התורה. וכן הלכה רווחת בכל איסורי התורה שמין במינו אוסר במשהו, ומין בשאינו מינו בשישים, חוץ מחמץ שאסור אף בשאינו מינו במשהו גזירה אטו מינו.

דין יין שנשאר עם העכו"ם

יין של ישראל שהיה עם עכו"ם שלא בנזכרות ישראל, יש לחוש שהתבטל יוסכו, והיין אסור, והיין באנזכרות מוסמיים העכו"ם מפתח שהישראל יראה אותו מנסך, וממילא היין מותר, וכדלהלן.

עכו"ם שהעביר דין יין עם ישראל, אלא היין בחזקת שוממו, והיין שהוא ענין עשירי ולאוהרותא, אפי' נתרחק יותר ממיל היין מותר, כיון שהוא חושש בשעה"ב

ביא, ואם הודיעם שהוא מותרת, והחבית סתומה, אם נתעלמה עינו מהם בכדי שיינקב חור בחבית ויסתום אותו והסתמה תתייבש, היין נאסר, ולרשב"ג השיעור בכדי שיפתח את כל מנפות החבית וא"א לנטעל בלי שתייבש כולה, ויעשה מגופה חדשה ותתייבש, אבל לסתימת חור לא חששו משום דמינכרא.

לרבי יוחנן לא נחלקו אלא במגופה של סיד שהיא לבנה, שבה סופרים רבנן שיכול לעשות נקב ולסתום ולא יכידלו בין החדש לשין, אבל בשל ט"ט שהוא שחור בתחילוה ואע"פ שהוא מתייבש אינו מליבץ עם דיו או יומיים מודים חכמים לרשב"ג מפני שהפתחיה ניכרת גם מלמעלה. ולחכמים בשל סיד אע"פ שהפתחיה ניכרת מלמטה (- כשיפתח אפוא את המגופה ואי ראה שנסתמה מחדש, מפני שנתעלמה לשאר למרות הולשותה לשאר המגופה שאי"כ מלמעלה העכו"ם לא חושש שהישראל יתפוך ויראה, או משום שלפעמים גם מלמטה אין הפתחיה ניכרת כיון שתוקב כשעיו להתמולא. (ס"ט).)

וכן המניח יינו בקרון או בספינה, עם העכו"ם והלך בפגדנריא, ונכנס למדינה ורחץ במרחץ, היין מותר שהיין עשירי"ב לא ידע שהוא מפתהה חור מפתח ליגע. (ואין חוששים שהעכו"ם יתרחק עם הספינה ויגע ביון), ואם הודיעו שהוא מתרחק היין נאסר בשיעורים הנ"ל לת"כ ולרשב"ג.

וכן המניח יינו בחנות עם עכו"ם אע"פ שהישראל יוצא ונכנס היין לא נאסר (ואין חוששים שייסגור את הפתח ויגע ביון), ואם הודיעו שהוא מתרחק משם, היין נאסר בשיעורים הנ"ל.

וכן הכלל לגבי טהרות שמי שטיהר את חמריו ופועליו ע"י שהטיבילם, כדי לישא טהרות, שאם התרחק אפילו יותר ממיל טהרותיו טהורות, אם יכול לבוא לשם בדרך עקלתון, מפני שכל רגע הוא מפתח שבעינ"ב ביזא, אבל אם אצל רחם לכו ואין אחרים, אם נתעלמה עינו מהם טהרותיו נאסרו, דסבסח דעתיהו, ואף דמייירי שהם עצמם טהורים שהרי ראינו שהם עצמם נוגעים, ולא מדובר בחבית סתומות, אין עם הויזין מוקפץ לא מגע חבירו שפוגש בדרך וחבירו לא נטור לכך.

מי שהיה אוכל עם עכו"ם והשאיר כדים על השלחן ועל הדובלק יצא, מה שעל השלחן אסור כיון שהעכו"ם חושש שהישרא יזמנו לאכול ולשתות, ומה שעל הדובלק מותר דיון שאינו מוכן לסעודה. ואם אכזר לו שיזמנו וישתה, גם מה שעל הדובלק נאסר דכיון שחיצת את דיוו במקצת ביזא לגעת בהכל, והחביות הפתוחות שבבית אסורות, והחביות הסתומות אינם נאסרות אא"כ עבר שיעור מנן שיפתח את המגופה ויסתום תתייבש - וסתמא כרשב"ג.

ט"ז: **הלכה כרשב"ג** שלא חושש לסתימת הנקב משום דמינכר, וכן הלכה כרבי אליעזר (לעיל ל"א). דלא חישי לזיופא בחותם אחד, וממילא גם לא חוששים לפתיחת המגופה כולה כמו שחושש רשב"ג, מפני שזה טורח לזיין, וזמ"מ האידנא אין מניחים יין בחביות סתומות אצל עכו"ם, משום שיעיר - נקב-דק מאד העשוי כדי שיצא ריח היין ויקדח שם יטעם מהיין.

פסקי רבא בעכו"ם שהיה אצל היין

הגמרא מביאה מקרים נוספים שבהם יין של ישראל שהיה עם עכר"ש שלא בנזכחות ישראל, אין לחוש שהנכיר ניסכו, מפני שהעכו"ם מפתח שהישראל יראה אותו מנסך, ואין מותר מסיבת אחרות.

ישראל המוסבים אצל זונה נכרית אין היין נאסר, דאף דתקיף להו יצרא דעבירה, לא תקיף להו יצרא

דיין נסך לתת לה לנסך, אבל עכו"ם המוסבים אצל זונה ישראלית, כיון שהיא מזוללת בעיניהם וגוררת אחריהם היא תתן להם לנסך, ולכן היין נאסר.

ע" עכו"ם שסגר את הדלת בפני הישראל ונשאר

סדק, היין שכנגד הסדק מותר אף בשתיה, דמירתת ולא נגע, ומה שבצדדים אסור אף בתנא, ואיירי שיש לעכו"ם חלק ביון, ואינו נתפס כגוב עליו כניסרו.

ישראל הדר בקומה העליונה והעכו"ם דר בתחתונה, היין מונח בתחתונה, וישראל ווארו מלמעלה, ושמועו שניהם קול מריבה ויצאו, ונכנס העכו"ם לביתו לפני הישראל, היין לא נאסר אף בשתיה, משום שהעכו"ם חושש שהישראל הקדימו ונכנס לדירה העליונה ורואהו ולכן הוא לא נגע. כל היכא דשרי הכא שרי אף בשתיה, מפני שאומרים שהעכו"ם לא נגע ביון, וכל היכא דאסיר אסיר אף בתנא, ובכולו הלכתא כרבא.

אכסניה שמונה בה יין ישראל ונמצא עכו"ם בין החביות, אם העכו"ם נתפס עליו כנגב היין מותר, ואם לאו היין אסור.

יין שמונה בבית ונמצא שם עכו"ם אם הוא יכול לזמר למה נכנס, היין אסור מפני שנכנס לנסך, ואם ישאלוהו למה נכנס יאמר סיבה אחרת, ואם לאו היין מותר.

יין שהיה מונח בפונדק וננעל הפונדק, או שאמר לעכו"ם לשומרו, אם יש לעכו"ם סיבה למה נכנס היין אסור, דכיון שאמר לו לשומרו, סובר הגוי שהלך רחוק.

יין שהיה מונח בגת וברח לשם עכו"ם מקול אריה, היין לא נאסר, מפני שהעכו"ם חושש שגם ישראל ברח לשם כמותו.

מתי היין נאסר כשהישראל הלך משם-

ישראל ועכו"ם ששתו יין יחד, והישראל הלך כששמע את קול התפילה, היין מותר, מפני שהעכו"ם חושש שהוא יבוא לשמור יינו.

ישראל שהלך מהספינה מחמת קול השופר של ערב שבת, היין מותר, מפני שהגוי חושש שהישראל יבוא בספינה בשבת, דהעכו"ם חושבים שהישראל לא שומרים שבת במקום הפסד, מפני שאינם רואים ארנקים מושלכים, ואין העכו"ם יודעים שהמוצא כיס בשבת מותר להוריקו פחות פחות מ"ד אמות ולעמוד לפוש ביתיהם, דליבא עקריה מתחילת ד' לסוף ד'.

נגבים נפתחים היין במוקדם שרוב הגנבים ישראל (פומבדיתא) לרבא היין מותר, ושמואל התיי גם בנהדרעא, ולא משום דס"ל כ"רא ש'ספק ביאה טהור' (בנכנס לבקעה -הרבה שדות זו לצד זו) בימות הגשמיים שהשדות זועזעות ואין רבים זורכים שם והוי רה"י לענין ספק טומאה טמא. ויש שם שדה עם טומאה ויש לו ספק אם נכנס לאותה שדה, שלרבי אליעזר בספק מגע טמא, אבל אם יש ספק אם נכנס לאותה שדה טהור), אלא משום שיש הפותחים את החביות לשם ממוון וכזאריים שיש עם עובים אחר, והוי ספק ספקיא -ספק עכר"ש ספק ישראל, ואם אז עכו"ם שמא לא נגע דבזה גם הכמים מודה, דלא מליצי אלא כשהשדה מלאה טומאה, שאם נכנס לשדה ודאי האהיל על הטומאה, דאין שם אלא ספק אחד.

ע' רבי אלעזר התיי חביות שפתחום חיילים, ואמר רב דמי שאינו יודע אם התיי מושם ישראל (שכין) ישראל וליכא ספקיא, או משום דהוי ספק ביאה (שכין) שפתחו הרבה חביות יותר מחוצרן לשתייתם, יש לנו לומר שמוכחא מילתא שפתחום לשם ממוון, והם טרודים בגנביה, וכיון שמוכחא מילתא לקולא ספקא ביה, וס"ל כרבי אליעזר שמתהר בפניו ביאה.

תיקונת עכו"ם שנמצאה ביניהם **החביתות שם קצף** בין בידה, אין היין נאסר, מפני שתולים שקלטת את הקצף מגב החבית, אע"פ שעכשיו אין שם קצף. שיטת רש"י דמייירי דווקא בתיקנת שאינה יודעת בטיב ניסוך, ולא מסרה נפשה לגעת, אבל בגדולה לא תלין לקולא.

מסירת מפתח - מוכרת ר' בן מסמרה מפתח לעכו"ם, היין לא נאסר, דלא מסרה לה לא שמירת המפתח, ולא סמכה דעתה להכנס מפני שהתא נתפסת כגגב, שהרי אפי' לענין טהרות מצינו שהמוסר מפתח לעם הארץ טהרותיו טהורות, וטהרות חמורות מיין נסך וכדלהלן.

מתי מי שדר סמוך אוסר ביין ובטהרות -

חצר שחילוקה במספס (מחיצה נמוכה), לרב כשדר בצד אחד עם הארץ הטהרות של החבר שדר בצד השני נמטות, אבל כשדר שם עכו"ם אין עושה ה' נסך, ולרבי יוחנן אין הטהרות טהורות.

ומה שמצינו שאם **בחצר פנימית** גר חבר ובחצינה עם הארץ, מותר לחבר להניח בפנימית פירות וכלים כיון שאין לעם הארץ ירידת הרגל בפנימית, רב מבאר דשאני התם שאם האל העם הארץ יכנס לפנימית הוא נתפס עליו כגגב, אבל בחלוקה במספס כדפער אחר דמי, אם נגמס אין נתפס עליו כגגב. ואמנם הא דתנן שאם **גז החבר נמצא בצד גג עם הארץ** מותר לחבר לשים שם פירות וכלים אע"פ שיד עם הארץ מגיעה לשם, זה דלא כרב, ורב ס"ל כרשב"ג וכדלהלן.

ומה שמצינו שאם **גזו של החבר מפרט מגגו של עם הארץ**, לרשב"ג מותר לחבר להניח פירות וכלים רק אם ידו של עם הארץ לא מגיעה לשם, רב סובר כרשב"ג שאין חילוק בין גבוה לשוה, ורבי יוחנן מבאר דשאני התם שיכול לומר שהוא מודד את הגבולות, וי"א 'אומצידו קא ממנצא', והיינו שמותר ופושט אבריו.

בולשת (חיליים שמחפשים) **שנכנסה לעיר**, אם זו שעת שלום, החביתות אפותחות אסורות והתאטמות מותרות, ואם זו שעת מלחמה אף תפותחות מותרות, לפי שאין להם פנאי לנסך דיצי הניסוך לא תקיף להו והם טרודים במלחמה, ואמנם הכתנות שבה פסולות לבעליה, דאשת כהן אף באונס נאסרת לבעלה, משא"כ אשת איש דרש"י להם פנאי לבעול.

קבלת דבר ע"י יין נסך

ישראל שקיבל תמורת יין נסך, המעות אסורות, אבל אם קיבל את המעות שלא בתמורה ליין נסך, כגון שנתתיב לו הנכני מעות לפני שהיין נעשה יין נסך, המעות מותרים, וכדלהלן. ואבב זה נתבאר מחלוקת האמוראים אם עכו"ם קונה במשיכה או בכסף, מפני שיש בזה י"מ האם כאשר מוכר יין לעכו"ם המעות נחשבים כתמורה ליין נסך והם אסורים או לא.

ע"א, אומן ישראל ששלח לו עכו"ם יין נסך בשכרו, מותר לו לבקש מהעכו"ם את דמיה כיון שעדיין לא קנאה והוא אינו חייב לו אלא מעט, אם עדיין לא נכנסה לרשותו. מותר לומר לעכו"ם לפיים את המלך עבור רובו של ארונא שנותנים עשירית מהבהמות והתבואה למלך, ואע"פ שנתון למלך יין נסך והישראל נותן לו דמים, מותר, אבל אם אומר לו שיהיה תחתיו שדמשע שהוא עימוד במקומו אסור, דהיי כאשר הישראל נתן, ולכן באומר בלמצינו מן העוצר (מלשון שוטר, ר"א מלשון חוצר שמונהה לו אוצרת) ושמן של המלך לגבותו (לאצור) מותר, ואם אומר עול תחתי לעוצר אסור. לרש"י מייירי שיכול לתת למלך את דמי אומיאל וממילא אינו שלוחו של ישראל לתת דווקא יין נסך.

המוכר יינן לעכו"ם, אם פסק מעות לפני שהגוי מודד, קנה, ואם כבר מודד אסור. הגמרא (ע"א): אומרות שאין

מכאן ראיה שמשיכה בעכו"ם קונה וכשמכר הוי שמשיכה וקטנו העכו"ם מיד, ותחתיה לו מעות בהנחלה, וא"ו חיי' יין נסך עד שהעכו"ם נגע ביו, אבל אם נאמר לפני שפסק מעות לא סמכה דעתה לקנות וממילא היין שאל של ישראל, נגעטנעו בו נעשה יין נסך של ישראל, דאף אם משיכה בעכו"ם קונה למה במדד דמיו אסורים, ובהכרח צ"ל דאיירי שהקדים לו דינר - שכבר קודם לכן נחת דמיו היין, עד שפסק את דמיו ויחזיר לו המותר, ומ"מ אם מודד לפני הפסיקה, כיון דלא סמכה דעתה למקייני במשיכה, שמא ירבה לו בדמיו, לא קנה והדמים מותרים.

אם עכו"ם קונה במשיכה או בכסף-

שיטת אמיתור שעכו"ם קונה במשיכה מישראל אע"פ שלא נתן לו מעות, וכן ישראל מעכ"ם, כדמצינו שהפרסיים שולחים פרשדני (דיוחיות) זה הלוז ואינם חוזרים בהם, לישנא אחרינא מי שיש לו כור חטים למכור, פוסק דמים לקנות, והולך לביתו ומשנה לו קב חטים כדי שיראה כמה הן יפות, ואם מעכב הליקח אותו קב אצלו מתקיים המקח, ואם אינו חפץ בהם מחזירו.

שיטת רב אשי שעכו"ם אינם קונים במשיכה, דס"ל שאין להם גמירות דעת במשיכה, ומה שאינם חוזרים בהם זה מפני נסות הרוח שאוחזות בהם.

המוכר יין ונותנו לתוך כלי העכו"ם, לרב אשי שעכו"ם לא קונה במשיכה אם לא נתן מעות לא קנה, והדמים שיקבל אה"כ אסורים משום דמי יין נסך, ולכן הקדמי מעות מהעכו"ם לפני המדיה, ואם אין לעכו"ם מעות ילוה לו כדי שיוכל לשלם ולקנות ולא יאסרו הדמים.

ע"א: ולאמינא אם מנשן העכו"ם את היין במידה אע"פ שלא נתן מעות, או שנתנו את היין לכלי שבידי העכו"ם (שקנאו בהנבחה כשהגיע היין לאיור הכלי, אם ניצוק אינו חיבור ולא נאסר היין שבהוץ מידו ניצוק), אם אב כלי של לקוח ברשות מוכר קנה שיהיה ספק בגמרא ב"ה פה: , לא נאסרו הדמים שיקבל תמורת היין, מפני שהעכו"ם קנה את היין לפני שהוא נעשה יין נסך, אבל אם היין ממועכב לפני שפת הכלי ויש שם יין נסך, נמצא שהיין נאסר לפני שקנאו, והדמים אסורים. ואמנם לשיטת רשב"ג דס"ל שיש נסך שנפל לבור ימוכר כולו לעכו"ם חוץ דמיו יין נסך שבו, ולת"ק כולו אסור, ומבאר לרשב"ג יין ישראל לא נאסר היין שבהוץ עם יין נסך, וכל מקום שנתה רשע"ב בשנתה"ל נאסר כמחור, אפשר למוכר כולו לעכו"ם חוץ מיין נסך שבו, והכא איירי לרב דס"ל שהכלה כרשב"ג רק בחבית שנתערבה בחבית שמלשיכים קנה לנהר והשאר מותרת, ולא ביין שנתערב ביין שבוה כולו אסור.

הלוקח גרוטאות (שכרי כספים) **מן העכו"ם ומצא בהם עבודה זרה**, אם משך ולא נתן מעות ויחזיר דלא קנה ואינו חייב לבקר, ואם נתן מעות ומשך שכבר אינו יכול להחזיר ולגטול דמים. וילך' לים המלח. לאמינור שמשיכה בעכו"ם קונה קשה למה אם משך ולא נתן מעות ויחזיר, **אביי מבאר** (אף שאביי וכן רבא דלדתי להו לפני אמור, הם אמרו את דבריהם אליבא דרבי יוחנן, שלדבריו אמר אמיתור את דבריו, ובעלי התלמוד קבעו את דבריהם על דברי אמיתור) דקה מחזי כמקום מעות, דלאו אדעתא עבודות מוכבים. וכן, ולרבא אם בנות מעות זה מקום טעות וטובל את דמיו, ומ"מ כשתנן מעות נראה הדבר כעבודת כוכבים ביד ישראל שעשע ישראל זה אומרה לעכו"ם, ולכן וילכי לים המלח.

דין בן נח שגזל מישראל פחות ממושה פרוטה - דין בן נהרם אם גזל מישראל פחות ממושה פרוטה, והוא שאלץ ישראל אלא ממנוה אותו והוא מוחל על זה, גבי עכו"ם ממונא הוא, וכן נב נצטוו על הגזל, ואזרהיה שלחן זו היא מיתתן ואינם צריכים התירה, והדבר לא ניתן להשבון - אינו חייב להחזיר לישראל כיון שהוא מוחל על זה.

ע"ב

הגמרא אומרת שלמ"ד שמשיכה אינה קונה ואי"כ הדבר נשאר של ישראל בכל מקום שהוא, צ"ל שנהרג ממושם שציער את הישראל, קונה, שיהי בזה השבון כיון שהיא נשארה של הישראל, וה"ה לשוה פרוטה, ונקט פחות ממושה פרוטה לאשמועינן שהעכו"ם נהרג על זה.

ואמנם בסיפא מבואר שאם עכו"ם אחר גזלה מהגזלן נהרג, ומוכח שמשיכה בעכו"ם קונה, שהרי השני לא ציער את הישראל, ולפ"י רישא לא ניתן להשבון מייירי דווקא בפחות ממושה פרוטה, שהישראל מוחל ואינו חייב להחזיר.

דיני מי שהתחייב למכור לאחד-

מי שסיכם עם חבריו שאם הוא ימכור את השדה ימכרנה לו, ועשו קנין, והלך ומכר את השדה לאיש אחר, לרב יוסף קנאה הראשון, ואביי טוען שיהיו שלא סיכמו על המכיר לא חל הקנין דלא סמכה דעתיה, דסבר שאם ירצה לחזור ירבה עליו בדמים, (כדמצינו שבמוכר יינו לעכו"ם, אם פסק לפני שמדד דמיו מותרים, ואם מודד לפני שפסק דמיו אסורים, ומבואר שמשיכה בלא פסיקה לא מועילה, וא"כ ה"ה כשעשו קנין. ולרב יוסף י"ל דחומרא דדיין נסך שאני שכלן החמירו רבן לומר שלא קנה במשיכה בלא פסיקת דמים, אבל בעלמא קנה).

הגמרא מוכיחה כדברי אביי מדתנן שהמושך חמרים ופועלים של המוכר והכניסים לביתו, לא קנה אם פסק או מודד, שאין משיכה קונה ביה אדם או פירות שעליה, אבל אם מודד ופסק או פסק ומודד קנה בקנין חצר בלי משיכה, ואם פרק משיכה את הפירות, אם פסק ולא דמיא אינם יכולים לחזור בהם, ואם מודד ולא פסק שניהם יכולים לחזור בהם, ומבואר שבלא פסיקה לא קנה, ואם מודד ואח"כ פסק או שפסק ואח"כ קנה בקנין חצר או צ"צ משיכה. ואם היין נאסר לפני בכסום גבוה מההראשון, לרב כהנא קנה הראשון, ולרב יעקב מנרה פקוד לא קנה הראשון דזויו אנסורו ולא היה בדעתו למוכרה בפחות ולכן הראשון לא קנה, וכן הכלה.

ואם אמר שיימכרו לו כפי שומת שלשה, ד' שייסכימו לשלומא שניים מתוך שלשה, שאלו זה הוא לשון ב"ד, ובב"ד חולקים אחר הירוב, אבל אם אמר כפי שיאמרו שלשה שאין זו לשון ב"ד, בעינן שלשה, אבל בארבעה אף אם אמר כפי שומת ארבעה צריך שייסכימו לא הרארעה לשלומא דכיון שהוספי' דעות יותר מב"ד, והאי אין כוונתו לב"ד אלא כוונתו מטכולס יסכימו, שאם הם חולקים מה הועיל לו תוספת דעות, ואם אמר שישלומא שלשה, ואחר שומת שלשה אמר שהוא רוצה שלשה אחרים, לרב פפא יכול לעכב, ולרב הונא בריה דרבי יהושע אינו יכול לעכב, וכן הכלה.

מה נחשב חיבור ביין נסך

עכו"ם שנגע ביין שבכלי, כל היין שבאותו כלי נאסר. וזהלן ביאר מה היין ביין שאינו בתוך קווי כלו, מתי היין חייב מחובר ליין שהנרגי נגע בו והכל נאסר, ומתי לא הוי חיבור ולא הכל נאסר.

הנצוק קלוח מלמעלה למטה, והקטפרס מים היורדים במדרון, ומשקה טופח וריבות שאין בה כדי להטיב בדב אחר, אינם חיבור לא לטומאה שאם המשקין תלושים ונגע טמא בתחתן, תקליין טהור, וכן לענין משקה טופח אפילו במקום ישר, ומים שבשני מקומות מוכריים זה לזה ע"י משקה טופח, נגע נאסר בצד אחוה, ולא נאסר הצד השני, ולא לטורה - שאם יש גומא שאין בה ארבעים סאה, ומקה שלם מחובר לגומא ע"י ניצוק או קטפרס או משקה טופח, אינו חיבור, והטובל בגומא זו לא עלתה לו טבילה. **אבל האשבוין** אינו שנתבקעה ותאספו שם מים. הוי חיבור לטומאה וטהרה. ולענין יין נסך, לרב הונא נצוק קטפרס ומשקה טופח הוי חיבור. ואם יש הפסק בנצוק אינו חיבור. וכן אמר רב חסדא שימזגו יין לעכו"ם לא בואפן שלא יהיה נצוק.

ישראל ששופר יין לעכ"ם במשפך, ונאשר בכל יום (עקבת יין) ואח"כ מזג באותו מלי ישראל, מבואר במתני' שהיין של ישראל נאסר. הגמרא אומרת דאי נימא שנוצק אינו חיבור ליין נסך, מיירי שנתמלאה הצלוחית ונתחבר היין ליין שבמשפך.

ע"ב: **המערה מכלי לכלי או מחבית לבור**, מה שנשפך אסור ומה שבכלי ששפכו ממנו מותר, דלא גזרו חכמים אלא בכח שיצא מחוץ לחבית. ואם נצוק חיבור, מיירי במוצקין קטופי (שפיסיק הקילוח לפני שיתחלחל וישפך) וישפך הקילוח לפני שיתחלחל וישפך הקילוח יגיע לכלי של העכ"ם). דאי לא הכי גם מה שבין הכלים, ואפילו מה שבתוך הכלי הראשון, נאסר. וכן אפשר לעשות 'נפצי' ו'נפצי' (לעמוד מרחוק ולזרוק את היין לכלי של העכ"ם) כדי שלא יהיה חיבור של נצוק, ואם העכ"ם מותר, גם הקילוח אסור, כיון שהיין יורד מוכחו, ואנמם מה שבכלי שמערה ממנו לא נאסר, דכח עכ"ם אסור מדרבנן, ולא גזרו אלא על מה שיצא החוצה, וכן הלכה, דליכא מאן דפליג בזה. לרש"י הלכה כהוה שנוצק חיבור.

רבא הוהית אר שריאליים השופכים יין, שיהורו שלא יסייעם עכ"ם בשפיכה, שמוא עזבו את הכלי ביד העכ"ם והוא יאסור את היין.

שני קנים המחוברים זה לזה (-גישתא ובת גישתא שחומכים את שני הקנים באלכסון, ומדיבקים את ראשיהם זה לזה, ופי שהינם לצד מטה, פה אחד מניחים בשולי חבית מלאה, ומוצין בפי מרפה העצד עד שהיון עולה, ושומטו מפיו, ומניח תחתיו חבית ריקה, וכל היין מקלח מהחבית המלאה לחבית היקנה) ומועבירים עד ידם יין מחבית לחבית, ונגע גזר בריבא בריבא, נאסר כל היין, ואף אם נצוק אלא חיבור אסור, מפני שכל היין נגרר לקנים כיון שהוא עובר מאיליו, והוי כנוגע בחבית ממש, דהויא ליה כחבית אריכתא.

מותר לישראל **לשתות ע"י קנה** מחבית ששותה ממנה העכ"ם בקנה אחר, אבל כאשר פסק העכ"ם לשתות, היין נאסר כיון שהיין שנגגע בפי העכ"ם חזר למטה, ורבה בר בורנה התיר לשתות באופן זה, וי"א ששתה כך בעצמו.

תערובות יין נסך

בדיני תערובות אסור בהתר מצינו חילוקי דינים, יש דברים שאוסרים מעשה, ויש שאוסרים בנותן טעם (בששים), והדבר תלוי (חלק מהשניות באופנים מסוימים) אם זה תערובת מים במינו או תערובת מים בשאניו מינו, ובאיזה איסור מדובר. וכאשר הדבר נאסר רק כשאין ששים מהתער כנגדו, והאיסור לא נפל בכל אחת, יש לדון אם אומרים קמא אמר בטל או לא, ואיכה שפול גם מינו וגם שאניו מינו, ויש בשאניו מינו כדי לבטל את האיחס ספרי עצמו, אבל יש שם עוד חתר ממין האיסור, יש לדון האם השאניו מינו צריך לבטל את המינו של התר, או שדי שביטל את האיחס, והדלחלה.

ע"ג: **מין במינו**, יין נסך אסור בהנאה, ואם נתערב עם יין התר, או שנתערבו במים, אוסרים בכל שהוא.

מין בשאניו מינו - יין נסך שנתערב במים, או מים שנתערבו ביין, אוסרים בנותן טעם.

רב דימי אמר בשם רבי יוחנן שדינים אלו אינם אלא כשנפל הקמא לתוך האיסור, אבל אם האיסור נפל לתוך ההתר, **הקמא קמא בטיל** ומותר בהנאה, א"כ הכל נפל יין, ואין הלכה כרב דימי, דרב יצחק ורבין מחלוקים, ולקמן פסקין שייך נסך אסר במשהו.

ורב יצחק בר יוסף אמר בשם רבי יוחנן שדווקא במערה מצרצרו קטן אומרים קמא קמא בטיל, אבל חבית דנפיש עמודיה לא.

תערובת איסור במינו ובשאניו מינו -חד-

יש נסך שנפל לבור של יין התר, ואח"כ נפל שם קיתון של מים, לרבינ בשם רבי יוחנן המים מבוטלים על ידי נסך (אבל יין לא מבוטל יין, ודלא כרב דיני), ורואים את יין ההתר כאילו אינו, (וכן בסוס חולין וכוס התרומה שנוזגם במים לפי כח היין, ועירבם, ויש במים שבשניהם כדי לבטל את התרומה ברוב, ורואים את ההתר כאילו אינו, והמים מבוטלים את התרומה).

ולרב שמואל בר יודיה בשם רבי יוחנן דווקא כשהמים נפלו תחילה ונתבטל היין נסך במים מותר, אבל אם נפל היין תחילה, מצא מין את מינו וניער, וי"א בשמו שאין הבדל מה נפל תחילה.

ע"ד: ולחזקה אם היין נסך נפול בסוף הכל אסור דיון נסך מותרת ביין התר ואין המים מבוטלים אותו, אבל אם היין נסך נפל בתחילה, כבר נתבטל ע"י המים ואינו חזר וניער, דס"ל לחזקה שאין רואים את ההתר כאילו אינו.

שאור של חולין ושאור של תרומה שפצמו לעיסה וחמיצוה, ואין בכל אחד כדי לחמץ בפני עצמו, לרבי אליעזר הלולים לפי מה שנפל אחרון, ולחכמים אין נאסר אלא כשיש בתרומה לבד כדי לחמץ. ואמרו אביי שמה שרבי אליעזר אם נפל ההתר בסוף מותר, מיירי שקדם וסילק את האיסור ולא נשלם השיעור אפילו ע"י צירוף, אבל אם לא קדם וסילק את האיסור מצטרף ההתר לאיסור השלים לשיעור האסור, ואין זה שייך להמחלוקת חזקה ורבי יוחנן לדליל, דהטעם שהשאור לא בטל אע"פ שאיסורו אינו במשהו הוא מפני שהוא מתקן את כל העיסה, והמחלוקת היא יפה הלא הורם, ואינו שייך לדיון אלא.

זה הכלל מין במינו ובשאניו מין במינו בנותן טעם -בששים. לרב ושמואל קמ"ל שכך הדין בכל איסורי התורה, ולרבי יוחנן וריש לקיש דין זה לא נאמר אלא בטל ויין נסך, אבל בשאר איסורי תורה אף מין במינו נאסר רק בנותן טעם, וחומרותיו של טבל היא מכני שכמו שבהתיריו חיסה אחת פוסרת את כל הכרי מתרומה, (דלא איתפרש שיעורה, דכתיב "דאשית דגנך" ואפילו כל להו, ורבנן אמרו עין רפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, עין בינונת אחד ממעשים), כך איסורו הוא במשהו, אבל שול במינו, כיון שאלו צורם כהתירן או איסורו, אוסר בנות טעם. וכן מבואר במתני' שטבל אוסר בכל שהוא במינו, ושלא במינו בנותן טעם.

ע"ד: **דברים האסורים, ואוסרים בכל שהוא** -דבר האסור בהנאה שהוא גם דבר שבמנין, שנתערב עם דבר האסור בכל שהוא אפילו אחד מאלף, צוור חבית יין המותר, שנתערבה באלף חביות, ובעודת כוכבים -צוור שעבודתו ותערובתה באלף צורות שאינם עובדת כוכבים, ועירות לברבין, ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע, ושיער נזיר שהוא אסור בהנאה דכתיב "ונתן על האט אשר תחת זבח השלמים", (ואם דבר שבמנין, שמוכרים כמה גזיות בסלע ועושים חותם קרן), ופסד תמור שהוא אסור בהנאה כל זמן שלא נפדה, ובשר בחלב (והיינו חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונאסרה בנותן טעם אותה ותערובה באלף חתיכות אחרות, וסברו האנ' נתן טעם בשר בחלב אסור בהנאה, ויש הזה מחלוקת, וכן קט"ז), ושעיר המשתלה, וחולין שנשחטו בעזרה, וה"א אגוזי פרך (שם מקום) ורומנו באדן (כנ"ל) של ערלה או כלאי הכרם כולם אוסרים בכל שהוא.

הגמרא אומרת שהמשנה נקטה דווקא דברים שהם גם אסורי הנאה וגם דבר שבמנין, למעוטי תחיתות נבילה שהם דבר שבמנין, ואינם אסורים בהנאה, האסורים בכל שהוא, אלא זורק חתיכה אחת לכלבים והשארו מתוהים באכילה, ולמועוטי תחיתת חמץ פרוס ולא שלם בפסח שהוא אסור בהנאה אלא אינו דבר שבמנין שאינו

אסור בכל שהוא אלא משל אחר מהפורסות לגרר והוא נתון לכלבו. ולר"ע ככרות של בעה"ב נחשבים דבר שבמנין.

כתב רש"י שיש שלמדו ממשנתנו שבשר בחלב אסור במשהו, מקרייתא בשר בחלב, וס"ל במיירי בכגון טיפת חלב שנפלה דלקיהה ואין בה בנותן טעם, וככת שר"י שזה טעות, דמבואר בגמרא דמיירי כגון חתיכה שנתערבה בחתיכות, ואינה בטילה שטוים שזה דבר שבמנין, אבל שער או חלב שהתערבו בכין השני אינם אוסרים, דאפילו לרב ושמואל דס"ל שמין במינו אסור במשהו, בשלא במינו מודו.

יין נסך שנתערב בהתר, האם הכל נאסר -לת"ק יין נסך שנתערב ביין של התר כולו אסור בהנאה, ולרשב"ג ימכר לעכ"ם חציון חציון מדמי יין נסך שבו. רב פסק כרשב"ג בחבית שנתערבה בחביות, אבל אין שנתערב ביין כולו אסור בהנאה, ושמואל ורבי יוחנן ורבי חיננא ורבה בר אבוא פסקו כרשב"ג אף בין שנתערב ביין, ורב נחמן אמר שההלכה למעשה היא שביין נסך ממש מותר בהנאה חוץ מדמי אותה חבית רק בתערובת של חבית בחבית, אבל בסתם יינן מותר גם בין היין חוץ מדמי אותו יין, וכן הלכה.

הכנסת גת וכלי יין נסך

ע"ד: **גת שזיפת אותה עכ"ם** ודרך לתת מעט יין כדי להעביר את עשן חזפת, ולא דרך בה העכ"ם ענבים, אם היא של אבן מנגבה והיא טהורה, ואם היא מעץ שהיא צריכה הריבה זפת ובלועת יתור יין, לרבי ינגבה כמו בשל אבן, ולחכמים צריך לקלף את הזפת, ואם היא מוחסר לרבי יקלף, ולחכמים לא מועיל לקלוף מפני שהרחם עצמו בלא זפת בלע את היין.

גת שהעכ"ם דרך בה ענבים ולא זיפתה, ללישנא קמא א"צ יגובל אלא הדחה. וללישנא בתרא אם העכ"ם דרך ענבים גת שהיא כבר מוחופת לא מספיק יגובל אלא צריך קילוף, כמושם שהיין נכנס בסדקים של הזפת. וכן מבואר בבביתא שנת או מחץ לין שדולים בו מהבור לחבית או משפך שהם מזופפים אסורים עד שקילוף, (ואם אינן מזופפים, לרבי מספיק יגובל, ולחכמים לא מספיק יגובל, ובקנקנים שהעכ"ם מכניסם לקיום מודה רבי נאסורים, ובשל עץ ואבן ינגב).

יגובל במים ואפר -תר רטובה מחלחלותי יין יש לגבב באפר כדי שתהא מגובה ואח"כ במים, וגו' יבשה ינגבה במים ואח"כ באפר. ולרב צריך פעמיים ושולש גת יבשה מים ואפר, וברטובה אפר מים ואפר, ועוד מים בסוף כדי לקנותה מן האפר, ולשמואל צריך שלש וארבע ברטובה צריך אפר מים אפר, וביבשה מים אפר מים אפר, ועוד מים בסוף. ק"ע ביאר רש"י בשם רבי, מיהי פלסורא לרב ביבשה צריך מים אפר, וברטובה אפר ומים ואפר, ולשמואל ברטובה אפר מים אפר, וכישרת דרב, אבל ביבשה מים ואפר מים ואפר, ודמכלתו ענין אפר חתי יגובה, ולפומבדיתא לרב ביבשה צריך מים ואפר מים כמו פלסורא, וברטובה אפר ומים אפר ומים, ולשמואל ברטובה צריך אפר מים אפר מים כמו לרב, אבל ביבשה צריך מים ואפר מים ואפר מים ואפר ומים, ורש"י מקשה על הביאור הראשון, וככת שניראה כהביאור השני.

לרבא אפשר להכשיר ע"ת ג' העגלה ברותחין.

לרבא לב דבר שרגיל להכניסו לקיום אפי' אם היה אצל הנכרי שעה אחת גזרו בו חכמים כדי שלא יבואו להשתחוות אל העכ"ם, ולכן כששלח קנקנים היה שולחם בשתי יתומות.

ע"ה: **טהרת והכשלת יין הגת** -או בית בד טהורים שרוצה לטהרם, או שלהם של יין נסך, ידיח במים את הדפים כמין דלת שמיניעים על הענבים, ואת הגת, ואת הלוליםים מנטאט שאוספים בו את הענבים המתפזרים, (ועל משהו זו יש לסמוך שאר"צ אפר גלת), וינגב באפר ומים את העקלים (-שכורמים את הענבים סביב התפוח כדי שהענבים

לא יאמרו מוכדי הקורה, ודבר הארץ אנון משהכנה לקורה, מוסגרת, שאחרי סחית'ה היותם נותנים אותם בקופה זו, ומניחים עליה קורה כבדה כדי להוציאם מהמשקה הנשאר) אם הם מוצאים או מקנבוס דבלי טפי, ואם הם משיפה או גמי שהם בולעים הרבה יישנם "ב חודש". ולרשב"ג יניחם מגות לגת, שזה לפעמים יותר מ"ב חודש ולפעמים פחות. ולרבי יוסי יכול להגעילם מיד ברותחים או לחלוטם במי זיתים (מים שהתבשלו בהם זיתים). ולרשב"ג בשם רבי יוסי יניחם מותחת צינון שמימיו מוקלים או במועין שמימיו שוטפים, לזמן של עונה, והיינו שיעור יום או לילה כשהימים והלילות שווים, או כשיעור חצי יום וחצי לילה כשאנים שווים דבעין י"ב שעות שלמות.

הכשרת משמרת כמין שקים שנותנים בהם שמורים כדי להוציא את היין- אם זה עשוי משיער אדם ידיוהם דלא בלעי טבא, ואם הם מצמור ינגבם, ואם הם מפשטן שהוא בולע יותר מצמור יישנם, ואם יש בהם קשרים צריך להתירם.

הכשרת סלים ומסנות- אם הם תפורים בחבל צורי (הגלים של צורי דקל) ידיוהם, ואם הם תפורים בגמי ינגבם, ואם הם תפורים בפשתן יישנם, ואם יש בהם קשרים צריך להתירם ואח"כ ינגבם, מפני שהיו נבלע בקשרים.

ע"ה: עם הארץ שחשוי ידו לגת ונגע באשכולות המוטלות ביין, נחלקו רבי ורבי חייא אם נטמאת כל הגת, או רק האשכול וסביבותיו (ושאני משרץ שנמצא בריחיים שטוחים בהם את הזיתים ואח"כ נותנים אותו ביד וטוען עליהם את הקורה, שאם יש שם משקה הכל טמא, היתם לא מוספיק אשכולות דבזיתים אין אשכולות, והמשקה מחברם), ורבנן הורו לרבי ירמיה או לבנו שרק האשכול וסביבותיו טמאים.

הכשרת כלים שנקמו מעכו"ם

כבולעו פה פולטו- כלי שהעכו"ם לא השתמש בו כלל מוספיק לו טבילה, כלי שתשמישו בצונן צריך הדחה וטבילה, וכלי שתשמישו בחמין, צריך הגעלה וטבילה, וכלים שתשמישם באור צריך ליבון וטבילה, וסכין מוספיק שישופה (ל-לטשה באבן של נפחים) ויטבילה.

המקור שצריך גם טבילה הוא מדכתוב "כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהרו" - מובאר דבעין

עוד טהרה חוץ מהליבון, והמשחק הפסוק "אך במי נדה יתחטא" לומדים מ"א" ש"א"צ הזאה שליש ושביעי, ומ"מי נדה" לומדים שצריך מ' סאה, ומ"מ בעין "וטהרו" לומר שא"צ הערב שמש אלא טהור לאלתר.

כל כלי סעודה אפי' חדשים צריכים טבילה, שהרי ישנים שליבנם הרי הם חדשים ואפע"כ צריכים טבילה, אבל כלים שאינם כלי סעודה כוון דסרבלא - מספריים שגוזזים בהם בגדי צמר) א"צ טבילה, דכלי סעודה אמורים בפרשה, דכתיב "כל דבר אשר יבוא באש" ואין דרך השתמש באור אלא בכלים של צרכי סעודה, ועל זה נאמר "וטהרו" דבעין טבילה.

כלים שהושאלו מעכו"ם א"צ טבילה.

סוגי הכלים- הפרשה מדברת דווקא בכלי מתכות דכתיב "אך את הזהב" וגו', אבל כלים העשויים מאדמה וגללי בהמה א"צ טבילה, וכלי זכוכית כיון שאם נשברו יש להם תקנה ע"י התכה וחזור ועושה מהם כלי, דינם ככלי מתכות שצריכים טבילה.

קוניא (כלי חרס מצופה עופרת ותשמישו בצונן) נחלקו רב אחא ורבינא אם הוא צריך טבילה בגלל המתכה, או שא"צ טבילה בגלל החרס, ולהלכה הוא צריך טבילה.

הגמ' מוסתפקת אם **כלי שנתנו עכו"ם למושכתא** צריך טבילה, ורב אשי הטביל כלי כזה, ואין ידוע אם ס"ל שצריך טבילה, או ששם היתה דעת העכו"ם לשקעו אצלו.

כלי שהשתמש בו לפני טבילה הגעלה וליבון, למ"ד נותן טעם לפגם אסור נאסר התבשיל, ולמ"ד נותן טעם לפגם מותר התבשיל מותר, (ולשיטתו התורה לא אסרה בגיעולי עכו"ם אלא קדירה בת יומה, ושאינה בת יומה שהעכו"ם בישל בה תאמול וכבר פה הטעם בלינת לילה וכשהטעם נפלס לתבשיל אינו אלא לפגם, אסורה גזירה אוטו בת יומה, והאוסר סובר שגם קדירה בת יומה פוגמת מעט).

ע"ן דין שפוד ואסכלה

רב עזרם שואל למה שפוד ואסכלא שנקנו מגוי צריכים ליבון, ולגבי כלים שהשתמש בהם לקדשים מובאר שמספיק הגעלה כדי שלא יפלוט טעם קדשים למחר כשהם כבר באיסור ותר שישי בו כרת.

רב ששת מתירן שישי חילוק אם בלע התר או איסור.

רבא מקשה שבזמן הפליטה זה כבר איסור, ולכן אמר רבא שמה שנאמר בקדשים שצריך הגעלה הכונה גם לשיטתה ומריקה, והיינו שבכדי להפליט את האיסור ודאי צריך ליבון כמו בבליעת איסור, ויש מצוה מיוחדת בקדשים ומקור וטוסיף במים" כפי שיש מצוה לכבס במקום קדוש בגד שניתן עליו מדם חטאת, ולשבור במקום קדוש כלי חרס [שבשילבו בו חטאת].

אביי מקשה שמריקה ושטיפה לא דומה להגעלה, דזה בצונן וזה בחמין, ורק חמין מפליטים מהכלי את מה שבלע, ולכן אומר אביי שכל דין מלמד על חבירו (יגיד-עליו רעו), ובין בכלי עכו"ם בין בכלי קדשים צריך ליבון והגעלה כדי להפליט את האיסור, ובקדשים מצוה המלך שצריך נהמריקה ושטיפה.

רבא מקשה שא"כ נכתוב יחד את דין קדשים ודין כלי עכו"ם, ולכן מבאר רבא שכל יום שמבשלים בו נעשה גיעול לחבירו להפליט את הבליעה תבשיל לפני שזה נהיה נותר, והיינו בשלמים שנאכלים לשני ימים, וכלי שהיה מושל בן חטאת צריך באותו יום לבשל בו שלמים לפני שזה יהיה נותר, והגמ' שואלת שא"כ לא יצטרכו גם הגעלה.

לרב פפא בקדשים הבליעה לא מותקשה בכלי כיון שמבשלים בו תמיד, והוא נח לפולט, ולכן סגי בהגעלה, משא"כ בגיעולי עכו"ם שצריך ליבון.

רב אשי מתירן כדברי רב ששת שישי חילוק בין התירה בלע לאיסורא בלע, ואף שבשטן הפליטה זה איסור, מ"מ לא האיסור אינו בעין דעומלם על הוכר האיסור.

ע"ו: שיעור ליבון עד שתרד הקליפה, ושיעור ההגעלה יורה קטנה בתוך גדולה כדי שהיותחין יעלו על פני כולה, ויורה גדולה שמים דגנפא דלישא אפומה - שפה של עיסה סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה ויעברו היותחין על פשתה, וממלאים אותה מים ומרתיחים אותם, שכשם שהבליעה שבשפת הכלי היא ע"י ניצוצות ולא הונס כל זה לתוך כל גדול יותר, כך הפליטה ע"י ניצוצות שניון שממלאים אותה עולים ניצוצות על פיה ופולט, מיהו דגנפא בעינן שזא באותה פעם לא יעלו ניצוצות על פיה, (משא"כ באיסור שהתבשל פה פעמים הרבה, אם לא העלה ניצוצות בכל פעם העלה בפעם אחת).

הכשרת סכין היא ע"י שיפה (ליטוש באבן של נפחים, וי"מ שפשוין בבגד צמר שאינו חלק ומעביר שמוניותה), ומלבד השיפה צריך לרעועה"י פעמיים בקרקע שאינה עוברת, ואם יש בסכין גומות בעובי רוחבה שעלול להצטבר שמוניות בגומות, זה לא מועיל, ואין הנעיצה מועילה אלא לצונן אבל לירות צריך הגעלה ברותחין בכלי ראשון.

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומסר
(לפי סדר הדף היומי בחלפה).

- **בנקודות ההפצה**
- **במייל** 7692282@gmail.com

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה. הדף י"ג וספרי מוסר, א"ס, סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד הימי, חבורת ש"ס, קצין ירושלמי, דף הכולל, קצין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבה שלום, ומפעל הש"ס.

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי
משנה ברורה / חפץ חיים / אהבת חסד
ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669
- במייל 7692282@gmail.com
- בגדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ש במזומן, 81 זוכים ביזיוי 100 ש ברשת יפה גוף.

חדש ב'תמצית'

קו עדכונים ושיעורים

בקו תוכלו לשמוע מידע כללי, עדכונים, רשימת נקודות ההפצה, שיעורים.

02-3131-465

הדרך ללמוד - להגות - ולזכור

קורס חדשני מקצועי וייחודי

ניתן לשמוע את השיעור הראשון חינם בקו המערכת הנ"ל.

להרשמה לשמיעת כל השיעורים יש להחשיך
(קומוה כשרה חדשה) 055-400-7977?

